

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ-ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ◆ ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΕΜΜΑΟΥΣ (Γ. Β.Μ.) 105
- ◆ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ (Βασ. Κ. Σταθάκη) 107
- ◆ ΒΙΟΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ (Καθηγητού Χρήστου Γιαμβριά) 110
- ◆ ΤΟ AIDS ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ 2003 (Καθηγ. Άθαν. Β. Άβραμίδη) 112
- ◆ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΚΟΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΟΜΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (Καθηγ. Βασ. Κουτσιμπέλα) 118
- ◆ Ε. ΜΟΥΝΙΕΡ (Δημ. Μπαλτά) 122
- ◆ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ: ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΓΕΓΟΝΟΣ (Πανορμίτη) 123
- ◆ «ΓΡΑΨΑΜΕ» (Ποίημα Άνδρ. Θωμά) 124
- ◆ ΣΧΟΛΙΑ (Β. Κ. Σταθάκη) 125
- ◆ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΗΣ Χ.Ε.Ε. ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΒΑΛΕΡΥ ΖΙΣΚΑΡ ΝΤ' ΕΣΤΕΝ127
- ◆ ΞΑΝΘΗ ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ (Νεκρολογία Μελομένης Άντωνοπούλου) 128
- ◆ ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (Καθηγ. Χρήστου Γιαμβριά) 130
- ◆ ΠΕΝΤΕ ΣΠΑΡΑΓΜΑΤΑ (Ποίημα Νικ. Θ. Άρβανίτη) 131
- ◆ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (Τομ. Έννημερώσεως τής Χ.Ε.Ε.) 132
- ◆ Η ΣΤΗΛΗ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ (Α.Γ.) 135

ΕΤΟΣ 67ον

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2004

ΑΡΙΘ. 650

€ 0,90

«ΑΚΤΙΝΕΣ»
Επιστήμη - Φιλοσοφία - Κοινωνικά Ζητήματα -
Γράμματα - Τέχνη

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ «ΑΚΤΙΝΩΝ»

ΤΟΜΟΙ: 1938-1997

Επιμέλεια
ΒΑΣ. Χ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΚΤΙΝΩΝ»
ΑΘΗΝΑ 1998

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

Έτος 67ον

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2004

Άριθ. 650

ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΕΜΜΑΟΥΣ

Κύριε, σήμερα όλα γύρω μου χαμογελοῦν. Γιορτάζουν τὸ μεγάλο γεγονός τῆς λαμπροφύρου Ἀναστάσεώς Σου. «*Χαρᾶς τὰ πάντα πεπληρωται*», «*Οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια*» πλημμυρισμένα ἀπὸ τὸ δικό σου φῶς σκιροῦν ἀπὸ ἀγαλλίαση.

Ἀνεξήγητο ὅμως γιὰ μένα. Μιὰ θλίψη ἀδιόρατη ἔχει φωλιάσει μέσα μου. Τίς ὥρες αὐτὲς τίς δύσκολες στὰ χεῖλη μου ἀνεβαίνει ἡ δική Σου φιλικὴ ἐπιτίμησις πρὸς τοὺς μαθητάς Σου, πού πορεύονταν στοὺς Ἐμμαούς: «**Γιατί εἴσατε σκυθρωποί;**».

Πόσο ζωντανὴ καὶ παραστατικὴ ἡ σκηνὴ αὐτή! Ἡ πορεία πρὸς Ἐμμαούς δὲν εἶναι μιὰ ἀπλή ὁδοιπορία. Εἶναι τὸ ὁδοιπορικὸ δύο ψυχῶν ἀπὸ τὴν ἀπελπισία στὴν ἐλπίδα, ἀπὸ τὴ λύπη στὴ χαρά. Εἶναι τὸ μυστικὸ τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς χαρᾶς γιὰ κάθε πονεμένη ψυχή.

Γιατί εἴσατε λυπημένοι; Εἶναι ἡ γεμάτη ἐνδιαφέρον καὶ στοργὴ ἐρώτησή Σου στοὺς δύο πονεμένους μαθητάς.

Γιατί εἴσατε λυπημένοι; Τί εἶναι αὐτό, πού πιέζει τὴν καρδιά σας; Ποιὰ εἶναι τὰ λόγια, πού ἀνταλλάσσετε καὶ κάνουν τὰ πρόσωπά σας σκυθρωπά;

Γιατί εἴσατε λυπημένοι; Ποιὰ εἶναι ἡ αἰτία; Δὲν βλέπετε; Ἡ ἀνθισμένη φύση γύρω σας μὲ τοὺς ὁμορφους κήπους, μὲ τὰ ὀπω-

ροφόρα δένδρα, μὲ τὰ πολύχρωμα ἄνθη καὶ τὰ μεθυστικὰ ἀρώματα, μὲ τὰ μαγευτικὰ τραγούδια τῶν πουλιῶν, οἶς στέλνουν τὰ πιὸ αἰσιόδοξα μηνύματα χαρᾶς καὶ ἐλπίδος. Καὶ σεῖς περνάτε ἀπὸ τὸ θαῦμα αὐτὸ τῆς ἀγάπης τοῦ οὐρανοῦ Πατέρα ψυχροὶ καὶ ἀδιάφοροί;

Γιατί, λοιπόν, εἴσατε λυπημένοι; Γιατί τὰ λόγια σας στάζουν ἀπελπισία;

Καὶ ἡ γεμάτη ἀπορία ἀπόκριση: Γιατί; ρωτᾶς, ἄγνωστε διαβάτη. Τί ἄλλο μπορούσαμε νὰ εἶμαστε ἐκτὸς ἀπὸ σκυθρωποί; «**Σὺ μόνος παροικεῖς ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις;**»

Καὶ Σὺ ὅλος ἐνδιαφέρον καὶ στοργὴ ἐξακολουθεῖς νὰ τοὺς ρωτᾶς: Ποιὰ εἶναι τὰ θλιβερὰ γεγονότα; Ποιὰ εἶναι ἡ ἀφορμὴ τῆς λύπης σας;

Ἕνα εἶναι τὸ γεγονός τῆς λύπης μας. Ὁ Ἰησοῦς, ὁ Διδάσκαλός μας, εἶναι νεκρός. Καὶ μαζί μ' Αὐτὸν νεκρώθηκε καὶ ἡ χαρά μας. Σ' αὐτὸν εἶχαμε στηριχθεῖς τίς ἐλπίδες μας. «**Ἡμεῖς ἠλπίζομεν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ**». Καὶ τώρα «**ὁ μέλλων...**» εἶναι νεκρός! Γι' αὐτὸ ζοῦμε τὴν πιὸ τραγικὴ διάψευσις τῶν ἐλπίδων μας. Ὅλα τὰ ὄνειρα καὶ οἱ προσδοκίαις μας γκρεμίσθηκαν μὲ μιᾶς.

Γι' αυτό, λοιπόν, είσατε λυπημένοι; Γιατί πέθανε ο Θεός σας; Γιατί χάθηκε ή ελπίδα σας; «**ἽΩ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῆ καρδιά τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται!**»

Ναί, είσατε «**ἀνόητοι**» καὶ «**βραδεῖς τῆ καρδιά**». Αὐτὴ εἶναι ἡ πίστη σας; Τόσο εὐκολα κλονίσθηκε ἡ ἐμπιστοσύνη σας στίς μεγάλες του ὑποσχέσεις; Ναί, είσατε ἀνόητοι γιατί ὁ Θεός σας, ἡ ελπίδα σας δὲν πέθανε. Ζῆ. Βρίσκεται δίπλα σας. Συμπορεύεται μαζί σας. Ἡ ὀλιγοπιστία σας κρατάει κλειστά τὰ μάτια σας. Ἡ ἀπελπισία σας δημιουργεῖ πυκνὴ ἀγλὴ τριγύρω σας καὶ δὲν τὸν διακρίνετε. Πόσο φοβερὸ νὰ θρηνητε γιὰ ἓνα νεκρὸ, ποὺ βρίσκεται ἀναστημένος καὶ ζωντανὸς δίπλα σας!

Πόσες φορές, Κύριε ζῶ κι ἐγὼ στὴν ἴδια θλιβερὴ κατάσταση! Παρόμοια τραγικὰ συναισθήματα πόνου, ἀπελπισίας μὲ κυκλώνουν ἀπὸ παντοῦ. Κρίνω τὰ πάντα μὲ τὴν ψυχρὴ ἀνθρώπινη λογικὴ. Ὁ σκεπτικισμὸς μου περιορίζει τὸ ὀπτικὸ πεδίο. Ἡ ὀλιγοπιστία μου ψαλιδίζει τὰ φτερὰ τῆς ψυχῆς. Καὶ τότε μὲ σκυθρωπὸ πρόσωπο τὰ χεῖλη ψιθυρίζουν «κι ἐγὼ ἤλπιζα...»

Ἠλπίζα ὅτι ὅλα τὰ σχέδια καὶ τὰ ὄνειρά μου θὰ πραγματοποιηθοῦν.

Οἱ δυσκολίες δὲν θὰ μποῦν πιά στὴν πορεία τῆς ζωῆς μου.

Τὰ ἐμπόδια θὰ παραμερίζονται μόνους στὸ πέρασμά μου.

Ἡ ἀποτυχία, ὁ ἀνεπιθύμητος αὐτὸς ἐπισκεπτής μου, δὲν θὰ κἀνὴ τὴν ἐμφάνισή του.

Ὁ πόνος, ἡ θλίψη, ἡ ἀρρώστια μακριὰ ἀπὸ μένα.

Τὸ πένθος δὲν θὰ γίνῃ σύντροφός μου.

Παιδί μου, ὅλα αὐτὰ τὰ εἶχες σκεφθῆ καὶ μόνον ἓνα εἶχες παραλείψει. Τὸ πιὸ σπουδαῖο. Στὴν πορεία σου δὲν είσαι μό-

νος. Μαζί σου είμαι πάντα ἐγὼ, ἀχώριστος σύντροφος καὶ πιστὸς ὁδηγός.

Στὴν πορεία σου «**πρὸς Ἐμμαούς**», στὸ διάβα σου στὴ γῆ αὐτῆ, σημασία δὲν ἔχουν τόσο οἱ δυσκολίες. Σημασία ἔχει ὅτι ἐγὼ, ὁ Σταυρωθεὶς καὶ Ἀναστὰς Κύριος, συμπορεύομαι μαζί σου. Γιατί, λοιπόν, είσαι λυπημένος;

«**Οὐχὶ ταῦτα ἔδει...**» Δὲν τὸ ξέρεις ὅτι ὅλα αὐτὰ ἔπρεπε νὰ τὰ περιμένεις; Δὲν γνωρίζεις, ὅτι ὁ δρόμος ποὺ φέρνει στὴν Ἀνάσταση περνάει ἀπὸ τὸν Γολγοθᾶ;

Εἶσαι λυπημένος γιατί «**ἤλπιζες**»; Μὰ σὲ τί ἤλπιζες; Τόσο, λοιπόν, χλωμὴ ἦταν ἡ ελπίδα σου καὶ ἀτροφικὴ ἡ πίστη σου; Μήπως ἀντὶ νὰ ἐλπίσης «**ἐπὶ Θεῶ ζῶντι**», ἤλπιζες «**ἐπὶ πλοῦτου ἀδηλότητι**»;

Μήπως ἀντὶ νὰ ἐλπίσης στὴν παντοδυναμία μου, ἐσὺ στηριζόσουν «**ἐπ' ἄρχοντας, ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία**»;

Παιδί μου, θὰ σοῦ ὑπενθυμίσω κάτι πολὺ σημαντικό. Αὐτὸ ποὺ ἔλαβε χώρα ἐκεῖ στοὺς Ἐμμαούς κατὰ τὴν εὐλογία καὶ κλάση τοῦ ἄρτου. Τότε ποὺ «**διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ**» τῶν δύο μαθητῶν.

Καὶ σὺ, μὴ τὸ ξεχνᾶς ποτέ. Ὅταν θὰ προσέρχεσαι μὲ «**καιομένην καρδίαν**» στὴ μυστικὴ Τράπεζα, τότε θὰ διανοίγονται τὰ μάτια τῆς ψυχῆς σου. Καὶ θὰ βλέπης.

Θὰ βλέπης τὸ κάθε τι μὲ καινούργιο πρίσμα.

Θὰ βλέπης καθαρὰ τὶς θλίψεις, τὸν πόνο, ὅλες τὶς δυσκολίες.

Θὰ τὶς βλέπης σωστὰ καὶ θὰ τὶς ἀντιμετωπίσης «**ἐν δυνάμει**», ἐν τῇ δυνάμει «**τῆς βρώσεως τοῦ ἄρτου**».

Καὶ θὰ συνεχίσης νικηφόρα τὴν ὀμορφὴ πορεία τῆς ζωῆς σου, ἀφοῦ στὴν καρδιά σου θὰ ζῶ Ἐγὼ καὶ ἡ ἀνεκκάλητη χαρὰ τῆς Ἀναστάσεώς μου.

Γ. Β. Μ.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Για την παγκοσμιοποίηση, το μεγάλο αυτό θέμα των καιρών μας με την επιταχυνόμενη ανάπτυξη των οικονομικών, επιστημονικών, πολιτικών και πολιτιστικών δεσμών μεταξύ όλων σχεδόν των λαών της γης, που έχει μετατρέψει τον πλανήτη μας σε μία μεγαλούπολη με πλήθος φτωχογειτονιές, γίνεται εύρۇτατος λόγος.

Και να σκεφθεί κανείς ότι για πολλές χιλιάδες χρόνια, από τότε που οι άνθρωποι ζούν, δρούν και σκέπτονται δεν είχαν γνωρίσει την μορφή και την έκταση του άστρου, που έχουν για κατοικία τους.

Άρκεσαν μόνον πενήντα και πλέον χρόνια στα τέλη του ΙΕ΄ αιώνα και στις αρχές του ΙΣΤ΄ αιώνα, όποτε για πρώτη φορά ή ανθρωπότητα γνωρίζει το στρογγυλό άστέρι που πάνω του ταξιδεύει από αιώνες μέσα στο σύμπαν. Η τιμή και ή δόξα γι΄ αυτό το έγχείρημα ανήκει στον Πορτογάλλο θαλασσοπόρο Φερδινάρδο Μαγγελάνο και ειδικώτερα στο πλήρωμα ενός από τα καράβια της άποστολής του που πραγματοποίησαν τον πρώτον περίπλου της γης μεταξύ των έτων 1519 - 1522. Η άποστολή αυτή του Μαγγελάνου που ξανοίχθηκε με τα πέντε καράβια πέραν από τις στήλες του Ήρακλέους δεν έδάμασε μονάχα έναν παράφορο Ώκεανό, αλλά και άπεκάλυψε και την ένότητα του κατοικήσιμου κόσμου, μίαν ένότητα, ή όποια τόσους αιώνες παρέμενε κρυμμένη, δημιουργώντας καινούργιες δυνατότητες, πορίζοντας αφάνταστα οικονομικά όφέλη και προάγοντας την γνώση, προκειμένου να δικαιωθεί και ή άρχαία έπιστήμη, που ως τότε τις άπόψεις της τις άπέρριπταν με δυσπιστία. Νέες χώρες, νέες θάλασσες, νέοι κόσμοι αναδύονται από την άγνοια αιώνων.

Οί θαλασσοπορείες των χρόνων εκείνων

ήταν και το πρώτο και άποφασιστικό δήμα πρὸ πεντακοσίων έτων για την παγκοσμιοποίηση. Στην συνέχεια θα γίνουν και άλλα δήματα, όπως ή ανακάλυψη της πέμπτης Ήπειρου, της Αύστραλίας, ή έξερεύνηση των περιοχών του Βορείου και Νοτίου Πόλων της Γης για να ολοκληρωθεί έτσι ή όλη εικόνα του Πλανήτη.

Αυτά σαν ιστορική αναδρομή, αλλά και ούσιαστική προϋπόθεση για τον σημερινό λόγο περι της παγκοσμιοποίησης.

Η παγκοσμιοποίηση υπό την σημερινή της μορφή είναι κατά βάση άπόρροια του έκδημοκρατισμού, δηλαδή της εύρειας διάδωσης της τεχνολογίας και της πληροφρίας και κατ΄ έπέκταση και της οικονομίας. Αυτός ό εκδημοκρατισμός της πληροφρήσεως μεταμορφώνει και τις οικονομικές δοσοληψίες. Σήμερα οί επενδυτές όχι μόνον μπορούν να άγοράζουν και να πωλούν μετοχές και όμόλογα σε όλον τον κόσμο, όχι μόνον μπορούν να κάνουν αυτές τις άγορές και τις πωλήσεις από τον ύπολογιστή του σπιτιού τους, αλλά οί χρηματιστηριακές ιστοσελίδες του Internet τους προσφέρουν πλέον δωρεάν τις πληροφορίες και τα αναλυτικά έργαλεία για την πραγματοποίηση αυτών των συναλλαγών χωρίς την μεσολάβηση χρηματιστή.

Ός έχουν τα πράγματα σήμερα με την αυτοκατάρρευση των καθεστώτων του λεγομένου «ύπαρκτου σοσιαλισμού» στην Άνατολική Ευρώπη και στην πρώην Σοβιετική Ένωση και στις τάσεις φιλελευροποίησης στο οικονομικό σύστημα της κομμουνιστικής Κίνας, το σύστημα της έλεύθερης άγοράς είναι το μόνον που έπιζει, χωρίς να διαφαίνεται πρὸς το παρὸν άλλο άνταγωνιστικό παρόμοιο. Παρά το γεγονός ότι ό εκδημοκρατισμός της τεχνολογίας, της οι-

κονομίας και τῆς πληροφορίας δίνουν τέτοιες δυνατότητες, τὰ ἀγαθὰ τῆς παγκοσμιοποίησως δὲν τὰ ἀπολαμβάνει τὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ τῶν ἀνθρώπων τοῦ λεγομένου τρίτου κόσμου, δεδομένου ὅτι ὁ καπιταλισμὸς προάγει μὲν στὴν αὐξηση τῆς παραγωγῆς τῶν ἀγαθῶν, ὑστερεῖ ὅμως κατὰ κανόνα στὴν δικαιοτέρα κατανομή αὐτῶν.

Ἐξ ἄλλου διατυπώνεται ἡ ἀποψη ὅτι μὲ τὴν πορεία πρὸς τὴν παγκοσμιοποίηση τῆς οἰκονομίας θίγεται καὶ ἡ πολιτιστικὴ ἰδιομορφία τῶν λαῶν καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὑποδηλώνεται ὅτι ἀποδεχόμεθα κατὰ κάποιον τρόπον τὴν μαρξιστικὴ ἰδέα τῆς ἀπόλυτης κυριαρχίας τῆς οἰκονομίας καὶ στοὺς ὑπόλοιπους τομεῖς τῆς ζωῆς τῶν λαῶν.

Ὡς ἐκ τούτου ἡ παγκοσμιοποίηση, σὰν ἓνα ἀπὸ τὰ σύγχρονα μεγάλα ἱστορικὰ γεγονόματα καὶ προβλήματα δὲν ἐξαντλεῖται στὴν πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ του ἔκφραση, στίς ὁποῖες φαίνεται νὰ ἀπορροφᾶται σχεδὸν ἀποκλειστικὰ τὸ διεθνὲς ἐνδιαφέρον, ἐνῶ οἱ ἐπιπτώσεις στίς συνήθειες τῶν διαφόρων λαῶν καὶ στὴν διαμόρφωση τοῦ ψυχισμοῦ τῶν ἀτόμων τῶν κατοικούντων στίς ἀνά τὴν ὑψηλὸν χῶρες εἶναι σημαντικὲς ἐκ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ. Οἱ γενικὲς ἀντιλήψεις σχετικὰ μὲ τὴν πρόοδο καὶ τὴν ἀνάπτυξη διαμορφώνονται ἰδίως στίς μεγαλουπόλεις σύμφωνα μὲ τὰ δυτικὰ πρότυπα. Τὰ ποικίλα μέσα ἐνημερώσεως καὶ κατ' ἐξοχὴν ἡ δορυφορικὴ τηλεόραση ἀδιάκοπα τροφοδοτοῦν τοὺς ἀνθρώπους σὲ ὅλον τὸν κόσμον μὲ πρότυπα ζωῆς, τὰ ὁποῖα κατασκευάζονται σὲ συγκεκριμένα κέντρα καὶ ἐξυπηρετοῦν συνήθως ἰδιοτελεῖς σκοποὺς.

Καὶ στὸν τομέα αὐτὸν δὲν ἐξαιρεῖται καὶ τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα. Καὶ οἱ διαπιστώσεις αὐτὲς ἀποτελοῦν πρόκληση καὶ προσκλητήριο δράσεως γιὰ τὸν ρόλο τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν στὴν νέα αὐτὴ πραγματικότητα.

Δὲν ἐμφανίζεται γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ ἡ πρόκληση τῆς οἰκουμενικότητας. Ἡ γένεση τοῦ Χριστιανισμοῦ πραγματοποιήθηκε στὰ πλαίσια τοῦ

οἰκουμενικοῦ κράτους τῆς ρωμαϊκῆς αυτοκρατορίας, γιὰ νὰ ἀναπτυχθεῖ πλέον ἀργότερα ὑπὸ συνθήκης ἐλευθερίας στὴν περίοδο τῆς χιλιόχρονης Βυζαντινῆς αυτοκρατορίας. Καὶ στὴν μὲν πρώτη περίοδο ἀντιμετώπισε τὸ ἰουδαϊκὸ κατεστημένον τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τὴν εἰρωνεία τῶν φιλοσόφων τοῦ Ἀρείου Πάγου στὴν Ἀθήνα καὶ ἐπάλαισε μὲ τὴν σκληρότητα τῶν διωγμῶν τῶν Ρωμαίων αυτοκρατόρων καὶ ἐνίκησε. Στὴν συνέχεια δὲ τὸ χριστιανικὸ Βυζάντιο ὑπῆρξε ἡ ἔδρα τῆς ὀργανώσεως τῶν ἱεραποστολῶν μέσα στὸ πνεῦμα τῆς οἰκουμενικότητας, γιὰ τὸν φωτισμὸ τῶν Σλαύτων καὶ τῶν ἄλλων λαῶν στὴν Λιβύη καὶ Αἰθιοπία, στὸν Πόντον καὶ στὰ βάθη τῆς Ἀνατολῆς καὶ στὴν Δύση.

Ἀκολούθησε ἡ τουρκικὴ λαίλαπα μὲ τὴν ἐπέκταση τῆς Ὀθωμανικῆς Αυτοκρατορίας στὴν ἐγγὺς καὶ μέση Ἀνατολή, στὴ βόρεια παραλία τῆς ἀφρικανικῆς ἠπείρου, στὸ βαλκανικὸ χῶρον, μὲ συνέπεια ὅλος σχεδὸν ὁ ὀρθόδοξος κόσμος, πλην τῆς Ρωσίας καὶ Οὐκρανίας, νὰ ὑπαχθῶν στὸ οἰκουμενικὸ κράτος τῶν Ὀσμανιδῶν. Σὲ αὐτὸν τὸν χῶρον μὲ κάποιες μορφῆς οἰκουμενικὸ χαρακτήρα ἐζησε καὶ ἔδρασε καὶ ἀντέδρασε στὸν κίνδυνον τοῦ ἐξισλαμισμού ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία. Στοὺς σημερινούς καιροὺς κή σπουδὴ τῶν θρησκευτικῶν παραδόσεων τῆς ἀνθρωπότητας καὶ ἡ ἄμεση γνωριμία διαφόρων λαῶν σὲ ὅλες τὶς ἠπείρους ἰσχυροποιοῦν τὴν πεποίθηση ὅτι ἡ οἰκουμενικότητα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ τὴν διαχρονικὴ ἀπάντηση στίς νέες παγκόσμιες συνθήκες πού διαμορφώνονται. Ἄλλωστε ἡ διδασκαλία καὶ ἡ λατρεία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἔχουν διευρύνει τὸ ὀπτικὸ πεδίο καὶ τὴν ἐμβέλεια τῆς καρδιάς μας στίς διαστάσεις τῆς οἰκουμένης. Στὴν ὀρθόδοξη παράδοση καὶ σκέψη ὅλα κινοῦνται σὲ μία παγκόσμια προοπτικὴ, ἀπὸ τὴν δημιουργία τοῦ κόσμου, μὲ τὴν ὁποία ἀρχίζει ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, ἕως τὸ ὄραμα τοῦ νέου Οὐρανοῦ καὶ τῆς νέας Γῆς, μὲ τὸ ὁποῖο τελειώνει ἡ Καινὴ Διαθήκη.

κη. Ἡ πανανθρώπινη περιπέτεια καὶ ἡ παγκόσμια σωτηρία παραμένουν τὸ βασικὸ θέμα τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Τὸ γεγονός ὅτι ἡ παγκοσμιότητα ἀποτελεῖ βασικὸ συστατικὸ τῆς Ὁρθοδοξίας συχνὰ παραθεωρεῖται ἀπὸ διαφόρους θεολογικοὺς καὶ ἐκκλησιαστικοὺς κύκλους. Ἡ ἀπορρόφηση ἀπὸ τὰ τοπικὰ καὶ ἄμεσα προβλήματα συνήθως ὠθεῖ στὸ περιθώριο τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ πανανθρώπινα θέματα. Ἀλλὰ ἡ παγκοσμιότητα δὲν ἀγνοεῖ, οὔτε ἀποκλείει τὸ τοπικόν. Τὸ περιλαμβάνει καὶ τὸ τοποθετεῖ μὲ τρόπο ὀρθὸ μέσα στὶς πραγματικὲς του διαστάσεις»¹.

«Σὲ μιὰ περίοδο τοῦ περασμένου αἰῶνα καλλιιεργήθηκε ἡ ἐντύπωση -ιδίως μετὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς κομμουνιστικῆς ιδεολογίας- ὅτι ἡ θρησκευτικὴ σύγκλιση καὶ ὁμοιομορφία στὴν Γῆ τελικὰ θὰ ἐπετυγχάνετο μὲ τὴν δυναμικὴ ἐξάλειψη ἢ τὴν πλήρη ἄρνηση τῆς θρησκείας. Ἀκραῖο παράδειγμα αὐτοῦ τοῦ σχεδιασμοῦ ὑπῆρξε ἡ Ἀλβανία ὅπου ἐπιβλήθηκε διὰ τῆς βίας ἡ ἀθεϊστικὴ ὁμοιογένεια. Ἀνάλογη προσδοκία ἀπὸ τὴν ἀντίθετη πλευρὰ καλλιιεργήθηκε σὲ ἄλλες χώρες, πού εἶχαν ἐπηρεασθεῖ πολιτιστικὰ ἀπὸ τὸν καπιταλισμό, μὲ τὴν διάδοση τῆς ἀντιλήψεως ὅτι ἀπλῶς ἡ θρησκεία θὰ καταστεῖ ἄχρηστη. Οἱ ἄνθρωποι ὅλο καὶ λιγότερο θὰ τὴν χρειάζονται, ἐφ' ὅσον θρῖσκουν τὶς λύσεις τῶν προβλημάτων τους μὲ τὴν ἐπιστήμη καὶ τὴν τεχνολογία. Ἔτσι ὑποστηρίχθηκε ἡ ἀποψη ὅτι ἡ θρησκεία θὰ πεθάνει ἀπὸ παρακμὴ καὶ ἀσφυξία. Ἡ πρόβλεψη ὅμως ὅτι ἡ προσέγγιση τῶν ἀνθρώπων θὰ ἐπετυγχάνετο μὲ τὸ τέλος τῆς θρησκείας δὲν ἐπαληθεύθηκε. Στὰ τέλη τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα τὰ γεγονότα ἔδειξαν πόσο ἐπιφανειακὲς ἦσαν οἱ ἀντιλήψεις αὐτές. Ὁ δέκατος ἑνατος αἰῶνας ἔληξε μὲ τὴν νιτσεϊκὴ ἀναγγελία ὅτι «ὁ Θεὸς ἀπέθανε καὶ τὸν σκοτώσαμε ἐμεῖς!». Ἀλλὰ ὁ εἰκοστὸς αἰώ-

νας καὶ μαζί του καὶ ἡ δευτέρα χιλιετία ἔληξαν μὲ μιὰ νέα ἐντυπωσιακὴ ἀναζωπύρωση τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος»².

Στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι σκόπιμο νὰ ἐπαναλάβουμε τὴν πρόβλεψη τοῦ πρὸ τριῶν ἐτῶν ἀποθανόντος κορυφαίου βρετανοῦ βυζαντινολόγου Στήβεν Ράναϊμαν, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία «κατὰ τὰ ἐπόμενα ἑκατὸ χρόνια ἡ Ὁρθοδοξία θὰ εἶναι ἡ μόνη ἱστορικὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία θὰ ὑφίσταται. Πιστεύω ὅτι προσφέρει τὴν πραγματικὴ πνευματικότητα, πού οἱ ἄλλες Ἐκκλησίες δὲν μποροῦν νὰ μεταδώσουν. Ὅλα αὐτὰ μὲ ὀδηγοῦν στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία θὰ διατηρηθεῖ σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς ἄλλες Ἐκκλησίες. Ὅλα αὐτὰ μὲ γεμίζουν μὲ τὴν πεποίθηση ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία ἔχει μπροστὰ τῆς ἓνα βέβαιο καὶ πολὺ καλὸ μέλλον».

Σύμφωνα μὲ αὐτὴν τὴν προοπτικὴ τὸ χρέος τῶν πιστῶν ἀπέναντι σὲ αὐτὴν τὴν πρόκληση εἶναι διττό. Ἀφ' ἐνὸς ἡ καταγγελία καὶ ἡ ἀπόρριψη τῆς ἐπικουρείου ἀντιλήψεως ἡ ὁποία καλλιιεργεῖται καὶ ἀπὸ τὶς ὑπεραγορὲς καὶ ἡ ὁποία κυριαρχεῖ στὶς σύγχρονες καταναλωτικὲς κοινωνίες καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ ἐπικράτηση μεταξὺ αὐτῶν τοῦ πνεύματος τῆς ἀποστολικότητος σὲ ἓνα ἐπίπεδο ὑπερεθνικὸ ἀνταποκρινόμενο στὸ πνεῦμα τῆς παγκοσμιότητος καὶ σύμφωνα μὲ τὴν τελευταία ἐντολὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ: «**Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη**» καὶ τὸ ὅποιο εἶναι συστατικὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς.

ΒΑΣΙΛ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Ἀναστασίου Γιαννουλάτου: «Παγκοσμιότητα καὶ Ὁρθοδοξία», Ἀθήνα 2000. Ἐκδόσεις Ἀκρίτας σελ. 19 - 20.

2. Αὐτόθι σελ. 255.

ΒΙΟΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

Η βιοτεχνολογία είναι ό έπιστημονικός, τεχνικός και βιομηχανικός χώρος που αναπτύσσεται πολύ σύντομα στις ήμέρες μας. Οί δημοσιεύσεις σέ θέματα βιοτεχνολογίας ξεπερνούν όποιοδήποτε άλλες δημοσιεύσεις που άφορούν στις νέες τεχνολογίες. Οί νέες αυτές ανακαλύψεις όχι μόνον άναστάτωσαν την παγκόσμια έπιστημονική κοινότητα, προβάλλοντας νέα έπιτεύγματα της έπιστημονικής έρευνας, άδιανόητα μέχρι πρό όλίγων έτών, αλλά δημιούργησαν και έντονες αντίδράσεις στο εύρύτερο κοινό. Τό κοινό, τό όποιο κατά μεγάλο ποσοστό ένημερώνεται στα θέματα αυτά από τά ΜΜΕ και κυρίως από την τηλεόραση. Είναι όμως ή ένήμερωση αυτή σωστή, άνεληγέαση από λαϊκιόμοιους και έντυπωσιασμούς; Στηρίζεται σέ έπιστημονικά δεδομένα ή είναι ύπεραπλουστευμένη έπιστήμη με κριτική και γνώμες μη ειδικών, που σέ τελευταία άνάλυση δημιουργούν σύγχυση στον κοινό άκροατή και τηλεθεατή;

Η όλη κατάσταση, χωρίς να έχει γίνει καμμία μέχρι τώρα έρευνα σχετική, έχει πάρει διαστάσεις άνησυχητικές, στη χώρα μας.

Μερικοί δημοσιογράφοι ή τηλεπαρουσιαστές παρουσιάζουν εικόνες τελείως άφύσικες ή παραπλανητικές για να έπιβεβαιώσουν τά όσα λέγουν περι έπικινδυνότητας των προϊόντων βιοτεχνολογίας και γενετικής μηχανικής. Έτσι π.χ. σέ εικόνα έξωφύλλου ένός περιοδικού, είδαμε τομάτες στις όποιες κάνει ένωση κάποιος «έπιστήμων έρευνητής» για να τις «μεταλλάξει» ή να τις «τροποποιήσει» και να δοθει από τό περιοδικό, τό μήνυμα στους άναγνώστες ότι, μπορεί κάποια ώρα να βάλουν στο πιάτο τους έπικίνδυνα για την ύγεια τους τρόφιμα. Προφανώς, αυτή ή φωτογραφία έχει ληφθει από Αύστριακή έφημερίδα, που ήθελε να παρουσιάσει τά προϊόντα της βιοτεχνολογίας ως τεχνητά και άφύσικα. Όμως, με τό να παρουσιάζονται τά θέματα αυτά με τέτοιο

τρόπο, δημιουργείται στο κοινό, μία άνησυχία και μία φοβία ως προς την κατανάλωση προϊόντων καθημερινής διατροφής, φοβία ή όποια μπορεί, σέ μερικές περιπτώσεις, να φθάσει στο σημείο της πλήρους άποχής από την κατανάλωση νωπών γεωργικών προϊόντων με δυσμενείς έπιπτώσεις στην ύγεια των άτόμων αυτών. Η άγνοια, δυστυχώς, οδηγεί όρισμένα άτομα σέ άπελπιστικές καταστάσεις. Αυτό όφείλεται, στη μη ύπαρξη σωστής και έγκυρης πληροφόρησης του κοινού στα όσα ή βιοτεχνολογία μας παρέχει σήμερα στην πράξη. Είναι, πράγματι, πολλά τά έπιτεύγματα της βιοτεχνολογίας, τά όποια έχουν ήδη περάσει σέ βιομηχανικό έπίπεδο, βελτιώνοντας την παραγωγή πολλών ειδών, όχι μόνο διατροφής αλλά και φαρμακευτικών και άλλων ειδών βιομηχανικής παραγωγής, άνεβάζοντας τό έπίπεδο ζωής. Ένδεικτικά, μπορούμε να άναφέρουμε εδώ, την παραγωγή άνθρώπινης ίνσουλίνης, την παραγωγή χυμοσίνης για την παρασκευή τυριών κ. ά.

Η Χριστιανική Ένωση Έπιστημόνων, διοργάνωσε Ημερίδα με θέμα: «Γεωπονική βιοτεχνολογία» για την ένήμερωση των μελών της και του κοινού γενικότερα. Σ' αυτήν μίλησαν ύπεύθυνα, Καθηγητές του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών και άνέπτυξαν θέματα όπως: «Γενετική και Βιοτεχνολογία», «Η Βιοτεχνολογία στα καλλιεργούμενα φυτά», «Έφαρμογές της βιοτεχνολογίας στη Φυτοπροστασία», «Ήθικά, κοινωνικά και νομικά ζητήματα της βιοτεχνολογίας». Στο περιοδικό της ΧΕΕ «Ακτίνες», στο τεύχος Φεβρουαρίου 2000, μπορεί κανείς να βρει συνεπτυγμένες τις άνακοινώσεις που έγιναν στην Ημερίδα αυτή.

Γεγονός είναι ότι, σήμερα, ό πλούτος γνώσης που προσφέρεται στις κοινωνίες μας είναι τεράστιος. Από την άλλη πλευρά, τό έπίπεδο άγνοιας αυξάνει σέ παράλληλη τροχιά,

δοο πληθαίνει ή γνώση. Τά αίτια τοῦ φαινομένου αὐτοῦ εἶναι πολλά: Παιδείας, Πολιτικά, Θρησκευτικά κ. ἄ.

Ἐκεῖνο ὅμως ποῦ ἔχει σημασία εἶναι, νά μελετηθεῖ τὸ φαινόμενο τῆς πληροφόρησης πάνω σέ τέτοια θέματα, τοῦ κοινοῦ, ἀπό τὰ ΜΜΕ καί ἀκόμη νά γίνει μελέτη κατὰ πόσο τὸ κοινὸ ἐνημερώνεται σωστά στὰ νεώτερα ἐπιτεύγματα τῆς ἐπιστήμης καί ἂν τελικά κατανοεῖ αὐτά, μὲ τὸν τρόπο ποῦ τοῦ προσφέρονται. Ἐχουμε τὴ γνώμη ὅτι, στὰ πιὸ πάνω σημαία παρουσιάζουμε, στὴ χώρα μας, πολλά κενά. Ἀπὸ ὅ,τι γνωρίζουμε, δὲν ἔχει γίνει εἰδική κοινωνιολογική μελέτη στὸ θέμα αὐτό, ὅπως ἔχει γίνει σὲ ἄλλες χώρες.

Ἀπὸ μία σχετική μελέτη ποῦ εἶχε γίνει σὲ εὐρωπαϊκὲς χώρες, βλέπουμε ὅτι ἡ Ἰσπανία, ἡ Πορτογαλία καί ἡ Ἰταλία εἶναι ἀπὸ τίς χώρες ποῦ ἔχουν τὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ ἀτόμων ποῦ εἶναι θετικά στὰ προϊόντα τῆς βιοτεχνολογίας, ἐνῶ ἡ Γερμανία, ἡ Νορβηγία καί ἡ Αὐστρία ἔχουν τὸ μικρότερο ποσοστὸ. Στὴν ἔρευνα αὐτὴ ποῦ ἐγινε ἀπὸ τὸ Εὐρωβαρόμετρο, οἱ Ἕλληνες ἀπάντησαν κατὰ μεγάλο ποσοστὸ: «Δὲν γνωρίζω». Φυσικὸ ἦταν αὐτό, ἀφοῦ κανένας ὑπεύθυνος φορέας δὲν ἔχει ἀναλάβει νά ἐνημερώσει τὸ ἑλληνικὸ κοινὸ.

Στὴν ἴδια ἔρευνα, ἐμφανίσθηκε, ὅτι τὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ τῶν ἐχόντων ἀρνητικὴ στάση ἀπέναντι στὰ προϊόντα βιοτεχνολογίας, ἀνήκε σὲ σχετικά μεγάλης ἡλικίας ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἦσαν κατὰ μεγάλο ποσοστὸ μέτριας ἢ χαμηλῆς ἐκπαίδευσως. Ἀντιθέτως τὰ νεώτερης ἡλικίας ἄτομα, μὲ ὑψηλοῦ ἐπιπέδου ἐκπαίδευση, ἦσαν θετικά στὴ σύγχρονη βιοτεχνολογία. Στὶς ΗΠΑ, ὅπως ἔχει ἀναφερθεῖ καί σὲ σχετικὸ ἄρθρο στὸ περιοδικὸ «Ἀκτίνες» (Φεβρουάριος 1999), τὸ ποσοστὸ τῶν ἐχόντων ἀρνητικὴ γνώμη εἶναι γενικῶς μικρό.

Στὴν Εὐρώπη, τὰ ἄτομα ποῦ εἶναι θετικά στὴ βιοτεχνολογία, τοποθετοῦνται, γενικῶς στὰ προϊόντα αὐτά, μὲ προϋποθέσεις καί διατυπῶνουν τὴν ἄποψη, οἱ σχετικὲς ἔρευνες νά προχωρήσουν στὸν τομέα ἐξασφάλισης προϊόντων μὲ μειωμένους τοὺς κινδύνους γιὰ τὸν ἀνθρώπο. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, οἱ ἀρνητι-

κῶς τοποθετούμενοι, θεωροῦν τὰ προϊόντα τῆς βιοτεχνολογίας ἀφύσικα, ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ ἀνθρώπου στὴ φύση καί στὰ δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ καί πιστεύουν ὅτι θὰ πρέπει νά ἀπαγορευθοῦν ἐξ ὀλοκλήρου ἀπὸ τὴ ζωὴ μας (τρόφιμα Φρανκενστάιν).

Συνοψίζοντας τὰ πιὸ πάνω ἀναφερθέντα καί ἀπὸ ὀρισμένες ἀναλύσεις ποῦ ἔχουν γίνει σὲ διάφορα κράτη τῆς Εὐρώπης, βγαίνει τὸ συμπέρασμα ὅτι, ὁ κόσμος φαίνεται ὅτι διατηρεῖ πολλὰς ἐπιφυλάξεις ἀπέναντι στὰ προϊόντα τῆς βιοτεχνολογίας καί ὅτι, ἓνα μεγάλο ποσοστὸ τὰ θεωρεῖ ἐξ ὀλοκλήρου μὴ ἀποδεκτά. Μεγάλο ρόλο παίζει ὅσον ἀφορᾷ στὴν τοποθέτηση τοῦ κοινοῦ σὲ αὐτὰ τὰ θέματα, τὸ ἐπίπεδο ἐκπαίδευσης, ἡ ἡλικία καί ἡ θρησκευτικὴ τοποθέτηση.

Θὰ ἀξίξει πάντως, νά γίνει μία σφυγμομέτρηση καί τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοῦ, ἀφοῦ ὅμως προηγηθεῖ μία σωστὴ ἔγκυρη καί ἀπὸ ὑπεύθυνους φορεῖς ἐνημέρωση. Τὸ θέμα εἶναι πολὺ σοβαρό, πρωταρχικῆς σημασίας γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ καί ἐπὶ τέλους οἱ εἰδικοί θὰ πρέπει νά πάρουν τὴ θέση τῶν ἀδόκιμων καί μὴ εἰδικῶν σὲ τέτοια καίρια ἐπιστημονικά θέματα καί νά ἐνημερώσουν τὸ ἑλληνικὸ κοινὸ ὑπεύθυνα καί χωρὶς ἐνδοιασμούς. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ Βιοτεχνολογία ἔχει κάνει τεράστια ἄλλατα μέχρι σήμερα καί μπαίνει συνεχῶς στὴ ζωὴ μας. Τὴν πρόοδο καί ἐξέλιξη τῆς ἐπιστήμης, κανεὶς δὲν ἔχει δικαίωμα, οὔτε ἄλλωστε ἔχει τὴ δυνατότητα, νά τὴν ἀνακόψει καί νά τὴν σταματήσει. Νὰ εὐχόμεσθε, τὰ δεδομένα τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας, νά ἔχουν πάντα ὡς στόχο, τὴ βελτίωση τῆς ποιότητος τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου καί τὸν σεβασμὸ τῆς ὅλης Δημιουργίας.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΙΑΜΒΡΙΑΣ

Ὁμότιμος Καθηγητῆς Γεωπονικοῦ
Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Bauer W. Martin and Gaskell George, 2002, Biotechnology. The Making of a Global Controversy. Cambridge Univ. Press, London, p. 411.

ΤΟ AIDS ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ 2003 ΜΕ ΤΑ ΝΕΟΤΕΡΑ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΥ ΠΕΡΑΣΑΝ

Συμμετέχοντας οι «AKTINEΣ» στον έορτασμό της ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΗΜΕΡΑΣ ΥΓΕΙΑΣ, ή όποια από τον Π. Ο. Υ. όρίστηκε να έορτάζεται την 7ην 'Απριλίου έκάστου έτους, δημοσιεύουμε τó άρθρο του καθηγητού κ. Άθαν. Άβραμίδη, στο παρόν τεύχος. Μās άφορα όλους άνεξαιρέτως. Τó AIDS - «μάστιγα του αιώνα» - τείνει να πάρει την πρώτη σειρά αίτίας θανάτου τών ανθρώπων.

Με τó χαμíλωμα τών φώτων τών έπε-
τειακών έκδηλώσεων για τίς προσπάθειες
πρός καταπολέμηση τής νέας αυτής πανού-
κλας του αιώνα», όπως χαρακτηρίσθηκε τó
AIDS, έχει άρχίσει και ή περισυλλογή γύρω
άπό τó: *Πώς διαμορφώνεται ή κατάσταση
τά τελευταία χρόνια γύρω άπό τó AIDS.*

Οί προβλέψεις τών έπιδημιολόγων για
τó AIDS, έκ τών πραγμάτων πλέον, έπιβε-
βαιώνονται εις τó άκέραιον. Προέβλεπαν
δé ότι τó έτος 2000, ó αριθμός τών φορέων
θά έφθανε στα 40.000.000.

Αυτό άποτελεί πλέον την óδυνηρή πραγ-
ματικότητα. Διότι, στα 29 έκατομμύρια
φορέων του 1998, προσετέθησαν 5,4 έκα-
τομμύρια τó 1999 και άλλα 5,8 τó έτος
2000. Καί ή πορεία του AIDS συνεχίζεται...
«άπό τó κακό στο χειρότερο». Έτσι, με
προσαύξηση κατά 6 έκατομμύρια τόν χρό-
νο για τά έτη 2001, 2002 και 2003, ó συνο-
λικός αριθμός τών φορέων παγκοσμίως
έφθασε, άν δέν έχει ξεπεράσει, ήδη, τά
60.000.000.

Μέχρι τó 1999, άπό τó σύνολο τών
30.000.000 φορέων είχαν πεθάνει τά
16.000.000, άπό την άρχη τής έπιδημίας τó
1983. Ένώ, μόνον μέσα στο 2002 πέθαναν
άπό τó AIDS 3.200.000 άνθρωποι σέ όλον
τόν κόσμο. Ένας δέ στούς τέσσερις θανά-
τους άπό AIDS, άφορα σέ παιδιά:

Τó 90% του συνολικού άριθμού τών
παιδιών φορέων, είναι θρέφη που γεννή-
θηκαν άπό όρθοετικές μητέρες, ενώ έκατο-
ντάδες χιλιάδες παιδιά μικρότερα τών 15
έτων έχουν προσβλήθει άπό την άρχη τής
έπιδημίας, είτε άπό μετάγγιση αίματος (τά
πολυμεταγγιζόμενα), είτε άπό παρασκευά-
σματα πήξεως αίματος (τά αίμορροφιλικά),
είτε άπό σεξουαλική κακομεταχείριση.

Περισσότερα άπό 11 έκατομμύρια παι-
διά έμειναν όρφανά μέχρι τó τέλος του
1999, φθάνοντας στα 13 έκατομμύρια τó
2000 και στα 14 έκατομμύρια τó 2002, έχο-
ντας χάσει τόν ένα ή και τούς δύο γονείς
τους, άπό τó AIDS. Τεράστια δέ και τά
προβλήματα γύρω άπό αυτά τά παιδιά,
άκόμη και άν δέν έχουν γεννηθεί φορείς:
ένώ σέ πολύ μεγάλο ποσοστό είναι καταδι-
κασμένα να πεθάνουν άπό τó AIDS.

Στήν 'Αφρική συγκεκριμένα, υπήρχαν 1
έκατομμύριο τέτοια παιδιά τó 1990, έγιναν
13 έκατομμύρια τó 2000 και ύπολογίζεται
να φθάσουν στα 20 έκατομμύρια τó 2020.

Οί μισές νέες περιπτώσεις φορέων, που
καταγράφονται στόν πλανήτη, άφορούν
νέους 15 - 24 έτων. Γεγονός τó όποιο άπο-
δεικνύει, ότι δέν απέδωσε τά προσδοκώμε-
να τó προηγούμενο μήνυμα του Παγκό-
σμιου Όργανισμού Υγείας (Π.Ο.Υ.) που
ήταν, «έκστρατεία κατά του AIDS με τούς
νέους». Γι' αυτό και τó μήνυμα του Π.Ο.Υ.

για την 1η Δεκεμβρίου του 1999 ήταν: «Άκου, Μάθε. Ζήσε». Έπειδή, ακριβώς και αποδεδειγμένως, οι άνθρωποι «δεν ακοῦν», κι ἂν ακοῦν, «δεν μαθαίνουν», γι' αυτό και «πεθαίνουν».

Τὸ 70% τῶν λοιμώξεων, ὅπως προεβλέπετο πρὶν μερικὰ χρόνια, ἐντοπίζονται στὴν Ἀφρική, τῆς ὁποίας ὅμως ὁ συνολικὸς πληθυσμὸς δὲν εἶναι περισσότερος ἀπὸ τὸ 10% τοῦ πληθυσμοῦ ὁλοκλήρου τῆς Γῆς. Στὴν Ἀφρική, τὴν Νότια Ἀμερική καὶ τὴν Καραϊβική, βρῖσκεται τὸ 95% περίπου τοῦ συνόλου τῶν φορέων καὶ τῶν κρουσμάτων AIDS ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου.

Ραγδαία εἶναι πλέον ἡ ἐξάπλωση τῆς νόσου στὴν Ἰνδία, στὴν Κίνα, στὴν Ἰνδονησία καὶ στὴ Ρωσία. Ἐγίναν δὲ ἤδη προειδοποιήσεις ἀπὸ τὸν Παγκόσμιον Ὄργανισμὸ Ὑγείας (Π.Ο.Υ.) γιὰ πολὺ πιθανὴ καταστροφικὴ ἐπιδημία στὶς χῶρες αὐτές, ἐπειδὴ τὰ κρούσματα αὐξάνονται μὲ ρυθμοὺς συγκριτικὰ ταχύτερους ἀπὸ ἄλλες χῶρες. Ἐξαρση σημειώνεται καὶ στὰ Βαλκάνια μὲ μεγαλύτερο τὸ πρόβλημα στὴ Ρουμανία. Ὁ «γεωγραφικὸς χάρτης» τοῦ AIDS εἶναι πλέον πολὺ καλὰ γνωστός, μὲ καταφανὴ τὴν ἐπιδάρωση στὶς τριτοκοσμικὲς χῶρες.

Τὸ νεότερο πρόβλημα γιὰ τὸ AIDS εἶναι ἡ ἀλματώδης πλέον αὐξηση τῶν ποσοστῶν μὲ ἑτεροφυλοφιλικὴ μετάδοση. Σ' αὐτὴν ἀποδίδεται τὸ 70% τῶν νέων λοιμώξεων, παγκοσμίως. Κατὰ τὸν Montagnier μάλιστα -αὐτὸν ποὺ ἀνακάλυψε τὸν ἰὸ τοῦ AIDS- τὸ 90% τῶν νέων περιπτώσεων. Καὶ ἐνῶ λίγα χρόνια πρὶν ὑπολογίζοταν σὲ μονοψήφιους ἀριθμοὺς τὸ ποσοστὸ τῶν γυναικῶν φορέων τοῦ AIDS, ἀναμένεται ὅτι τὸ ἔτος 2005 θὰ ἐξισωθεῖ μὲ ἐκεῖνο τῶν ἀνδρῶν, δηλαδὴ θὰ φθάσει στὸ 50% ἐπὶ τοῦ συνόλου, ὅπως ἀναφέρθηκε καὶ κατὰ τὸ Πανελλήνιο Συνέδριο τῆς Ε.Ε.Μ.Α. -AIDS τὸ 1999. Προβλέποντας καὶ ἐκρηξη στὴν κάθετη μετάδοση τῆς νόσου ἀπὸ τὶς ἐγκυες ὀροθετικὲς γυναῖκες στὰ παιδιὰ τους. Κατὰ τὸ ἀνωτέρω συνέδριο, ἀνακοινώθηκε ἐπίσης ὅτι στὴν Ἑλλάδα, ἤδη, τὸ 30% τῶν νέων

λοιμώξεων ὀφειλόταν σὲ ἑτεροφυλοφιλικὴ μετάδοση.

Ὡς αἰτία τῆς τέτοιας καταστάσεως, στὸ ἀνωτέρω συνέδριο ἀναφέρθηκε ἡ ἀνεπαρκὴς ἢ καὶ ἀκατάλληλη ἐνημέρωση, ἐπειδὴ οἱ πηγὲς πληροφόρησης δημιουργοῦν κενὰ καὶ διαστρεβλώσεις. Κυρίως ὅμως ἡ εὐθύνη ἀπεδόθη στὴν ἀπερίσκεπτη συμπεριφορὰ ὄχι μόνον τῶν νέων ἀλλὰ καὶ κυρίως τῶν ἐγγαμῶν ἢ μὲ σταθερὴ ἐκτὸς γάμου σχέση, οἱ ὁποῖοι κάνουν «ἀπιστίες», πρὸς τὸν τέτοιο ἢ τέτοιο σύντροφό τους καὶ μάλιστα ἀκόμη καὶ μὲ «ἀκατονόμαστες» συνευρέσεις, σύμφωνα καὶ μὲ τὰ ἐπίσημα στοιχεῖα τοῦ ΚΕΕΛ (Κέντρου Ἐλέγχου Εἰδικῶν Λοιμώξεων) τοῦ Ὑπουργείου Ὑγείας, τὰ ὁποῖα καὶ δόθηκαν στὴ δημοσιότητα μὲ συνέντευξη τύπου τὸν Ἀπρίλιο καὶ Αὐγουστο τοῦ 1999. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μεγαλύτερη εὐθύνη γι' αὐτὰ καταλογίζεται στοὺς ἀνδρες, γι' αὐτὸ καὶ τὸ μήνυμα τοῦ Π.Ο.Υ. γιὰ τὸ 2000 ἦταν: «Οἱ ἀνδρες κάνουν τὴ διαφορὰ».

Οἱ δαπάνες γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ AIDS

Οἱ προηγημένες χῶρες ἀπορροφοῦν τὸ 95% τῶν δισεκατομμυρίων δολλαρίων ποὺ ξοδεύονται γιὰ τὸ AIDS. Ἐναντι δὲ τῶν 1250 δολλαρίων ποὺ ἀναλογεῖ κατὰ κεφαλὴν τῶν πολιτῶν τοῦ πληθυσμοῦ των, γιὰ τὶς τριτοκοσμικὲς διατίθενται 2 - 5, τὸ πολὺ 20 σὲ μερικὲς ἀπὸ αὐτές. Οἱ δαπάνες γιὰ κάθε ἀσθενὴ τοῦ AIDS στὶς πολιτισμένες ὑπολογίζεται σὲ 20.000 δολλάρια. Στὶς τριτοκοσμικὲς εἶναι μηδενικὲς. Ὅμως, οἱ τῶν τριτοκοσμικῶν μεταναστεύουν πλέον ὀμαδικῶς πρὸς τὶς χῶρες τοῦ Βορείου Ἡμισφαιρίου γιὰ καλύτερες συνθήκες ζωῆς, μὲ προφανεῖς πλέον καὶ τοὺς κινδύνους εὐρυτέρας διασπορᾶς τοῦ ἰοῦ σ' αὐτές.

Φαίνεται δὲ ὅτι οὔτε καὶ αὐτὸς ὁ κίνδυνος ἔχει εὐαισθητοποιήσει στὴν ἄσκηση μιᾶς ἀποτελεσματικῆς τακτικῆς γιὰ προσφορὰ οὐσιαστικῆς βοήθειας στὶς πρωταρχικὲς ἐστίες τῆς νόσου, ὥστε νὰ περιορίζεται ἐκεῖ τὸ κακό, παρὰ τὰ κατὰ καιροὺς

διατυμπανιζόμενα. Δεν απέδωσαν μάλιστα ούτε οι προσπάθειες προς τις φαρμακοβιομηχανίες που παράγουν τα ειδικά για το AIDS φάρμακα, για να μειώσουν τις τιμές τους ή να επιτρέψουν την παραγωγή φθηνών αντιγράφων τους.

Από αυτά, αλλά και από το γεγονός ότι, πολύ πενιχρή υπήρξε η προσφορά των πλουσίων σε χρήμα για την εφαρμογή ενός καταστροφέντος προγράμματος βοήθειας προς τις περισσότερο δεινοπαθούσες χώρες, ο γ. γ. του Ο.Η.Ε. Κόφι Άνάν, κατά το μήνυμά του για την 1 Δεκεμβρίου του 2003 μίλησε με σκληρή γλώσσα, εκφράζοντας την αγανάκτησή του για την μη επίτευξη των στόχων που είχαν τεθεί, ενώ η επιδημία εξακολουθεί την θανατηφόρα πορεία της σε όλον τον κόσμο, εκφράζων μάλιστα και την όργη του «για ένα πόλεμο που κινδυνεύει να χαθεί».

Οί προσπάθειες για έμβολιο

Ο έμβολιασμός άποσκοπεί στην προφύλαξη έναντι του AIDS με την ενεργητική ανοσοπροστασία. Έγιναν για τόν σκοπό αυτόν τεράστιες πρoόδοι στη μελέτη της μοριακής βιολογίας του ιού. Αυτές όμως απέκάλυψαν και τις τεράστιες δυσκολίες για την άνευρεση ενός «πολυδυνάμου» έμβολίου, επειδή διαπιστώθηκε ή ύπαρξη πολλών «οικογενειών» του ιού με διαφορετικές αντιγονικές ιδιότητες, με πάνω από 1000 υποτύπους του οι οποίοι έχουν απομονωθεί. Ίσως, ούτε και ύστερα από 20 ή και 30 χρόνια, όπως εκτιμά και ο Γιούκ Μοντανιέ, ο έρευνητής ο οποίος όπως προαναφέρθηκε ανέκλυψε τόν ιδ του AIDS. Έχουν μάλιστα προκύψει και πολλά προβλήματα δεοντολογίας από τις δοκιμές διαφόρων έμβολίων, όπως π.χ. από τη χρήση τους σε έγκυες γυναίκες... για να μη μολυνθεί τo κυοφορούμενο έμβρυο τους.

Οί θεραπευτικές προσπάθειες

Το φάρμακο για τo AIDS δέν έχει βρεθεί ακόμη. Έπομένως, δέν μπορεί να γίνεται λόγος για θεραπεία. Καταβάλλονται

βεβαίως διάφορες «θεραπευτικές προσπάθειες» με τὰ ονομαζόμενα αντιρετροϊκά ή αντι-ικα φάρμακα, με τὰ όποια έμποδίζεται ή αντίστροφή του DNA τών πυρήνων τών μολυσμένων κυττάρων του οργανισμού σε RNA, ώστε να αναστέλλεται ο πολλαπλασιασμός του ιού μέσα στα κύτταρα, καθυστερώντας έτσι την επιδείνωση της αρρώστιας.

Με διάφορους συνδυασμούς τών φαρμάκων αυτών, υπερνικήθηκε και ή αναπτυσσόμενη άντοχή του ιού. Με την ανάκλυψη δέ φαρμάκων όπως οι λεγόμενοι «άναστολεϊς πρωτεάσης», τὰ αποτελέσματα της θεραπευτικής προσπάθειας βελτιώθηκαν, μέχρι και την «ανάγννηση» σε κάποιον βαθμό τών άμυντικών λεμφοκυττάρων, από τόν θυμό αδένα.

Στην ελάττωση του πληθυσμού του ιού στον οργανισμό με τὰ φάρμακα αυτά (του «ϊκού φορτίου» όπως επιστημονικώς χαρακτηρίζεται), μέχρι σχεδόν εξαφανισέως των από τo αίμα τών άσθενών, στηρίχθηκαν πολλές έλπίδες για θεραπεία του AIDS, οι όποιες όμως διαψεύθηκαν εκ τών πραγμάτων. Διότι, όσο και να μειώνεται τo ιικό φορτίο, ο ιός άπαξ και μπει στον οργανισμό, μπορεί να «λουφάξει» με τὰ φάρμακα, αλλά ούδέποτε εξαφανίζεται και ξαναφουντώνει με κάθε «εύκαιρία». Αυτό λέγεται «άνοσομετατροπή». Άγριότερα δέ ύστερα από κάθε «άναστολή» ή διακοπή της θεραπευτικής άγωγής, ή όποια και θά πρέπει να συνεχίζεται δια βίου, χωρίς διακοπές, αφού έχει άποδειχθεί και ότι δέν υπάρχουν «ύγιεις φορείς».

Τὰ φάρμακα όμως είναι πολλά και σε τακτές ώρες της ήμέρας πρέπει να λαμβάνονται ακόμη και 18 χάπια στο 24/ωρο, γίνονται δέ προσπάθειες ώστε με την ένωσμάτωση κάποιων σε ένα χάπι να μειώνεται ο αριθμός των. Είναι όμως τοξικά και με πολλές παρενέργειες, στοιχίζουν δέ και άκριβά. Εύτυχώς, για τή χώρα μας τουλάχιστον, τὰ χορηγεί τo κράτος δωρεάν. Για τούς μετανάστες δέ, μελετώνται νομοθετι-

κές ρυθμίσεις ώστε υπό προϋποθέσεις να δοθηθῶνται καὶ νὰ μὴ ἀπελαύνονται.

Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι διακόπτουν τὴν θεραπευτικὴ ἀγωγή διότι δὲν ἀντέχουν τὸ βαρὺ πρόγραμμα στὸ ὁποῖο ὑποβάλλονται, ὅταν ἐπανέρχονται ὑποβάλλονται σὲ ἀκόμη πιὸ βαρεῖα θεραπευτικὰ σχήματα, λόγῳ καὶ τῆς ἀναπτυχθεῖσης πλέον ἀνθεκτικότητας τοῦ ἰοῦ, τὰ ὁποῖα καὶ περισσότερο δυσβάστακτα εἶναι καὶ ὀλιγότερο ἀποτελεσματικά.

Τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀνωτέρω θεραπευτικῶν προσπαθειῶν

Τὰ ἀποτελέσματα τῶν θεραπευτικῶν αὐτῶν προσπαθειῶν εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τοὺς ἀσθενεῖς τοῦ AIDS, εἶναι πολὺ ἐνδιαφέροντα:

1) Οἱ ἄρρωστοι τοῦ AIDS ζοῦν πλέον περισσότερα χρόνια καὶ σὲ καλύτερη κατάσταση ὑγείας. 2) Ὁ χρόνος νοσηλείας τους σὲ Νοσοκομεῖα ἔχει σημαντικῶς μειωθεῖ, ἀντιστοίχως δὲ καὶ ἡ ἀναλογουσα δαπάνη. 3) Ἐπειδὴ ἡ θεραπευτικὴ ἀγωγή ἀρχίζει σὲ πρωιμότερα στάδια τῆς νόσου, ἡ εὐρύτερη προσβολὴ καὶ ἄλλων ὀργάνων ἀνακόπτεται καὶ ἡ βαρὺτητα τῆς νόσου ἐξελισσεται ἡπιότερα. 4) Οἱ «εὐκαιριακὲς» καὶ «καιροσκοπικὲς» λοιμῶξεις ἀπὸ διάφορα μικρόβια, παράσιτα ἢ μύκητες, εἴτε δὲν ἀναπτύσσονται πλέον ἢ καταπολεμοῦνται ἀποτελεσματικότερα, ὥστε οἱ ἄρρωστοι δὲν πεθαίνουν τώρα πλέον ἀπὸ αὐτὲς σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα, ὅπως πρὶν. Ὅποτε, οἱ θάνατοι κατανέμονται σὲ περισσότερα ἐπόμενα χρόνια καὶ δίνουν τὴν λανθασμένη ἐντύπωση «υφέσεως» τῆς νόσου. Μὲ ἀποτέλεσμα ὅμως νὰ ἔχει ἀτονίσει ἡ ἐγρήγορη γιὰ προφύλαξη ἀπὸ τὸ AIDS.

Ἀπὸ τὰ νεότερα δεδομένα

Ἄξιοσημείωτη εἶναι ἡ διαπίστωση ὅτι τὰ 2 - 3 τελευταῖα χρόνια παρατηρεῖται σὲ ἄλλες Εὐρωπαϊκὲς χώρες μιὰ ἀνάσχεση στοὺς ρυθμοὺς τῆς αὐξητικῆς πορείας τῆς νόσου.

Σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ πάντως τὴν Ἑλλάδα, ἡ

μείωση τῶν νέων κρουσμάτων κατὰ τὰ ἔτη 1998 καὶ 1999, ἀπεδείχθη λανθασμένη. Ἡ Ἑλλάδα μάλιστα ἀπὸ τὴν 14ῃ θέση μεταξὺ τῶν Χωρῶν τῆς Εὐρώπης, ἀνέβηκε στὴν 7ῃ θέση, ἐπομένως ἐπιδεινώθηκε σημαντικῶς ἡ κατάσταση στὴ χώρα μας, ἡ ὁποία ἐρχεται πλέον τρίτη καὶ στὴ σειρά μετὰ τὴν Βρετανία καὶ τὴ Γερμανία σὲ ποσοστὸ νέων μολύνσεων στοὺς ὁμοφυλόφιλους καὶ ἀμφοτεροφυλόφιλους, σὲ ἀναλογία πληθυσμοῦ (Χατζάκης, «Καθημερινή» 30-7-2000).

Ὅσο γιὰ τὴ μείωση τῶν νέων μολύνσεων μὲ τὸν ἰὸ ποὺ παρατηρήθηκε τὸ 2000, συνεχίσθηκε τὸ 2001 καὶ παρουσίασε στασιμότητα κατὰ τὸ 2002, τὸ Κ.Ε.Ε.Λ. ἔχει συστήσει «ἡ ἐρμηνεῖα νὰ γίνεται μὲ μεγαλύτερη προσοχὴ πρὸς ἀποφυγὴ λαθῶν». Τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὰ καταχωρούμενα κρούσματα τῆς νόσου, αὐτὸ δὲ «λόγῳ τοῦ τρόπου ἐπεξεργασίας τῶν στοιχείων» (Ἑλληνικὰ Ἄρχεα AIDS, Ἰουλ. Σεπτ. 2002, σελ. 159 - 180). Πολὺ περισσότερο μάλιστα ὅταν, οὔτε ἡ ἐπίπτωση, οὔτε ὁ «ἐπιπολασμός» μᾶς εἶναι γνωστά.

Ἡ προφύλαξη

Ἡ προφύλαξη (ὄρος μὲ διαφορετικὴ σημασία ἀπὸ ἐκείνην τῆς «πρόληψης», ἡ ὁποία ἐπιδιώκεται μὲ τὰ ἐμβόλια) ἀποβλέπει στὴν ἀποφυγὴ τῆς μεταδόσεως τοῦ ἰοῦ ἀπὸ τοὺς φορεῖς σὲ ἄλλα ἄτομα· ποὺ μπορεῖ ὅμως καὶ νὰ μὴ γνωρίζουν κἂν, ὅτι εἶναι φορεῖς καὶ νὰ μεταδίδουν τὸν ἰὸ ἀκόμη καὶ γιὰ χρόνια πρὶν τὸ πληροφορηθοῦν. Χρειάζεται ἐπομένως μιὰ συνετὴ, λογικὴ καὶ χωρὶς ὑστερισμοὺς φροντίδα μὲ τὴν ἀρμόζουσα συμπεριφορὰ, ὥστε νὰ κόβονται οἱ γέφυρες περάσματος τοῦ ἰοῦ ἀπὸ τὸ ἓνα ἄτομο στὸ ἄλλο.

Προϋπόθεση γιὰ ὅλα αὐτὰ εἶναι ἡ ἐνημέρωση ἐπὶ τῶν κινδύνων μεταδόσεως τοῦ ἰοῦ τοῦ AIDS, ἡ ὁποία ὀφείλει νὰ εἶναι ἐνδελεχῆς, δηλαδὴ διαρκῆς καὶ μὲ ἀδιάπτωτη συνέχεια, ἐπιμέλεια καὶ ἐπιμονή, ἀντικειμενικὴ, πλήρης καὶ μὲ τὸν κατάλληλο τρόπο, γιὰ τὴν κάθε ὁμάδα ἀνθρώπων.

Η ἐνημέρωση

Ὡς κύριο στόχο (πρέπει νὰ) ἔχει τὸν ἐπηρεασμὸ τῆς ἀνθρώπινης συμπεριφορᾶς, ὥστε νὰ λειτουργεῖ ὡς «προστατευτικὴ ἀσπίδα». Πολλὰ μάλιστα καὶ πολὺ ἐπιτυχῶς ἔχουν γίνει, ὥστε νὰ μὴ εἶναι εὐκολο νὰ πεῖ κανεὶς ὅτι δὲν γνωρίζει ἢ νὰ πεθαίνουν σήμερα ἄνθρωποι ἀπὸ ἀγνοία. Ἀκούγονται ὅμως καὶ παράπονα γιὰ τὴν ἐνημέρωση, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι καὶ πάντοτε ἀδικαιολόγητα. Ἡ ἐνημέρωση π.χ. ἀπὸ τὰ Μ.Μ.Ε. γιὰ προφύλαξη, δὲν ἦταν πολλὲς φορὲς ἢ κατάλληλη οὔτε ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενο, οὔτε ὡς πρὸς τὸν τρόπο, φθάνοντας μάλιστα μέχρι καὶ νὰ προκαλεῖ εὐλογεῖς ἀντιδράσεις.

Ἡ ἐνημέρωση βεβαίως εἶναι ἓνα δύσκολο ἐγχείρημα, χρειάζεται ὑπευθυνότητα, τέχνη καὶ μαεστρία. Καὶ νὰ γίνεται μὲ τὴν δέουσα σοβαρότητα.

Τὸ «προφυλακτικὸ»

Δὲν εἶναι ὅπως ὁ «Μπαλαντέρ» τῆς τράπουλας, πού μπορεῖ νὰ χρησιμοποιεῖται παντοῦ γιὰ νὰ προσφέρει εὐνοϊκὲς λύσεις στὸ παιχνίδι. Παρουσιάσθηκε ὅμως τὸ προφυλακτικὸ ὡς ὁ «μπαλαντέρ» γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ λέει κανεὶς «ναὶ στὸν ἔρωτα, ὄχι στὸ AIDS». Τὰ δεδομένα ἔχουν «μιά ἄλλη γλώσσα»

Τὸ προφυλακτικὸ μπορεῖ νὰ προσφέρει προστασία ἀπὸ τὸ AIDS, ὅμως ὑπὸ προϋποθέσεις πού δὲν ὑπάρχουν πάντοτε.

Ὁ Π.Ο.Υ. γιὰ τὸ προφυλακτικὸ

Ὁ Παγκόσμιος Ὄργανισμὸς Ὑγείας στὰ διάφορα μηνύματά του, διαλαμβάνει καὶ πολλὰ ἀξιοπρόσεκτα γιὰ τὸ προφυλακτικὸ. Ἀντιγράφω ἔξ αὐτῶν:

«Τὸ πιὸ ἀποτελεσματικὸ μέσο γιὰ νὰ ἀποφύγει κάποιος τὴν μετάδοση τοῦ ἰοῦ τοῦ AIDS μὲ τὴ σεξουαλικὴ ἐπαφή, εἶναι νὰ διατηρεῖ σχέση μὲ ἓναν μόνο πιστὸ σύντροφο ἢ νὰ μὴ ἔχει καθόλου σεξουαλικὲς σχέσεις. Διαφορετικὰ πρέπει νὰ περιορίσει ὅσο εἶναι δυνατὸν τὸν ἀριθμὸ τῶν σεξουαλικῶν

συντρόφων. Πρέπει νὰ ἀποφεύγονται οἱ σεξουαλικὲς ἐπαφὲς μὲ ἐκδιδόμενα πρόσωπα ἢ ἄτομα πού ἔχουν πολλοὺς ἐρωτικούς συντρόφους. Κάθε φορὰ πού κάποιος ἔχει σεξουαλικὴ ἐπαφή μὲ ἄτομο πού μπορεῖ νὰ εἶναι φορέας τοῦ AIDS, πρέπει ἀπαραίτητως νὰ χρησιμοποιεῖ προφυλακτικὸ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἕως τὸ τέλος τῆς σεξουαλικῆς ἐπαφῆς». Σὲ ἄλλα δὲ μηνύματά του, γράφει ὁ Π.Ο.Υ. καὶ ὅτι: «Ἡ ἀποχή, ἡ συζυγικὴ πίστη καὶ ἡ ἀσφαλὴς σεξουαλικὴ σχέση μεταξὺ μὴ μολυσμένων συντρόφων, μποροῦν νὰ ἀποτρέψουν τὴν μετάδοση τοῦ ἰοῦ».

Στὸν «Δεκάλογο» τοῦ Π.Ο.Υ., καὶ σὲ γιγαντοαφίσες ἀνὰ τὸν κόσμο, διαβάζει κανεὶς ὡς πρώτη ὁδηγία, τό: **BY STAYING FAITHFUL TO YOUR SPOUSES**. Πού θὰ πεῖ: «παραμένοντας πιστοὶ στὸν συζυγικὸ σας σύντροφο».

Συμπερασματικά, ὁ Π.Ο.Υ. συνιστᾷ αὐτοσυγκράτηση καὶ αὐτοπειθαρχία κατὰ κύριο λόγο, ὡς τὴν καλύτερη μέθοδο προστασίας.

(Σημείωση ἀπαραίτητη: ὁ Π.Ο.Υ. εἶναι ὁ Ἰατρικὸς Ὄργανισμὸς τοῦ Ο.Η.Ε. ὁ ὁποῖος ἀπευθύνεται σὲ κάθε ἄνθρωπο «ὅπου γῆς», ἀνεξαρτήτως πολιτισμικῶν ἢ ἠθικῶν ἀντιλήψεων τῶν ἀνθρώπων, μὲ μόνη ἐπιδίωξη τὴν παρεμπόδιση τῆς μεταδόσεως τοῦ ἰοῦ τοῦ AIDS, μὲ τὴν ἀρμόζουσα συμπεριφορὰ).

Ὁ καθηγητὴς καὶ Ἀκαδημαϊκὸς Ν. Ματσανιώτης, ὁμλώντας στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν γιὰ τὸ AIDS καὶ τὴν ἀνθρώπινη συμπεριφορὰ, ὅταν ἀναφέρθηκε στὸ προφυλακτικὸ, ἐτόνισε τὰ ἑξῆς: «Ἡ ἔμφραση στὸ προφυλακτικὸ... ὑποβάθμισε ἓνα ἄλλο πολὺ σημαντικὸ μήνυμα, τὸ μήνυμα ὅτι ἡ σεξουαλικὴ ἀποχή καὶ ἡ ἀπόλυτα πιστὴ μονογαμικὴ σχέση δὲν εἶναι ἀπλῶς ἀσφαλέστερα ἀπὸ τὰ προφυλακτικά. Εἶναι ἀπόλυτα ἀσφαλῆ. Σὲ κάθε ἄλλη περίπτωση ὅμως, τὸ προφυλακτικὸ εἶναι ὅ,τι καλύτερο μποροῦμε νὰ συστήσουμε».

Συμπερασματικῶς, τὸ προφυλακτικὸ εἶναι χρήσιμο γιὰ τοὺς... «ἀκρατεῖς» ὄχι

ὅμως και πάντοτε ἀσφαλές. Ἀσφαλέστερα δὲ ἀπὸ τὸ προφυλακτικό, εἶναι ἡ ἀποχή και ἡ ἐγκράτεια.

Ἡ ἐγκράτεια ὡς τακτικὴ προστασίας ἀπὸ τὸ AIDS

Τὸ γενετήσιο ἐνστικτο εἶναι πολὺ ἰσχυρὸ και ἀτίθασο πολλὰς φορὲς, ἀφορᾷ δὲ τοὺς ἀνθρώπους ὄλων τῶν ἡλικιῶν και διὰ βίου. Δὲν εἶναι μὲν ἀπὸ τὰ βασικά γιὰ τὴ ζωὴ αὐτὴ καθ' ἑαυτήν, ὅπως ἡ πείνα, ἡ δίψα ἢ ὁ ὕπνος, ὅμως γιὰ τὴν ἀσκήση τῆς ἐγκράτειας στὴν σεξουαλικὴ ἱκανοποίηση χρειάζεται δύναμη αὐτοσυγκράτησης, δύναμη θελήσεως ἰσχυρά.

Πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση, οἱ ἠθικὲς ἀρχὲς και ἀξίεις και τὰ διδάγματα τῆς Ἐκκλησίας προσφέρουν τὴν ἀναγκαία βοήθεια.

Ἐπάρχουν, ὅπως ἡ πείρα διδάσκει, ἀναρίθμητοι νέοι οἱ ὅποιοι διώνουν αὐτὰ πού ἡ Ἐκκλησία διδάσκει και ἐμπνέει, ὥστε καθίστανται ἱκανοὶ νὰ ἀποκοτῶν τὴ σεξουαλικὴ συμπεριφορὰ πού χρειάζεται, γιὰ νὰ προφυλάσσονται και ἀπὸ τὸ AIDS. Ἀκριβῶς δὲ λόγῳ τῶν «πιστεύω» τοὺς πού διδάσκονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ. Διότι πιστεύουν σ' Αὐτὸν πού εἶπε **«πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι»** και διὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου *«πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντι με Θεῷ»*. Και ζοῦν *«ἐν ἀγνόητι»*, μὲ τὴ Χάρι τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι τρόπος ζωῆς και θρησκεία ἐλευθέρων και ἐν ἐλευθερίᾳ ἀποφασίζόντων ἀνθρώπων. Δὲν εἶναι... «ντεκαφεϊνὲ» ὥστε οἱ ἀνθρώποι τῆς πίστεως νὰ παραδίδονται ἀνευροὶ στὴν ἱκανοποίηση τοῦ σεξουαλικοῦ ἐνστικτοῦ ἢ τῆς ἐπιθυμίας πρὶν ἀπὸ τὴν ὥρα τῆς. Καιρὸς δὲ «παντὶ πράγματι».

Ἐξ ὅσων συνάγεται ἀπὸ τὶς θέσεις τοῦ Π.Ο.Υ. γιὰ τὸ προφυλακτικό, ἡ Ἱατρικὴ συντάσσεται μὲ αὐτὸ πού και ἡ ἠθικὴ διδάσκει: «Ἡ καλύτερη ἀμυνα κατὰ τοῦ AIDS, ὅπως και τῶν ἄλλων σεξουαλικῶς μεταδομένων νοσημάτων, εἶναι ἡ σεξουαλικὴ ἀποχή πρὶν ἀπὸ τὸν γάμο και ἡ συζυγικὴ

πίστη και ἀφοσίωση μετὰ ἀπὸ αὐτόν».

Ἐπίλογος

Ἡ ἐπιστήμη ἐργάζεται ὅσο οὐδέποτε ἄλλοτε, πολὺ σκληρά. Οὐδέποτε ἄλλοτε ξεδεύτηκαν τόσα πολλὰ χρήματα ἢ δούλεψαν τόσα «μυαλά», γιὰ μιὰ και μόνη ἀρρώστια. Και τῆς εὐχόμεστε ἐπιτυχία στὸ ἐργο τῆς και σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα... «ὡσὰν τὰ πάντα νὰ τὰ περιμέναμε ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη και τοὺς ἐπιστήμονες, πού μὲ τόση ὑπομονὴ και ἐπιμονὴ ἐργάζονται».

Αὐτὸ εἶναι τὸ «κουπὶ τῆς Ἐπιστήμης». Ἐπάρχει ὅμως και τὸ ἄλλο κουπὶ στὴ βάρκα πού ἀγωνίζεται στὴ θάλασσα τοῦ AIDS. Και αὐτὸ εἶναι τὸ «κουπὶ τῆς Πίστεως».

Ὅταν λοιπὸν γνωρίζουμε -μακάρι και νὰ τὸ πιστεύουμε- ὅτι... «ὄπου βούλεται ὁ Θεός, νικάται φύσεως τάξις», τότε ἔχουμε και ἕνα ἐπὶ πλέον ὄπλο στὴ «φαρέτρα» μας. Διότι τότε ἀρκεῖ και μιὰ πίστη τόση δά, ὅση «ἕνας κόκκος σινάπεως», γιὰ τὴν ποθητὴ ἐκείνη μετάλλαξη τοῦ ἰοῦ, ἢ ὅποια θὰ τὸν καθιστοῦσε ἀκίνδυνο πλέον γιὰ τὸν ἀνθρώπο. Αὐτὴ ὅμως ἡ δυνατότητα χρειάζεται και μιὰ ἀπαραίτητη προϋπόθεση: Νὰ γινώμαστε ἑμεῖς οἱ ἀνθρώποι ὄλο και περισσότερο «ἄξιοι» γιὰ μιὰ τέτοια «βούληση»!

Εἶναι καιρὸς πλέον, οἱ πάντες νὰ σκεφθοῦμε σοβαρὰ γιὰ τὸ AIDS τὸ ὅποιον ἐκτὸς ἀπὸ πρόβλημα δημόσιας ὑγείας, πρόβλημα κρίσεως ἠθικῆς, κρίσεως ἀνθρωπιᾶς, κρίσεως πολιτισμοῦ, ἔγινε και πρόβλημα ἠθους στὴν γενικότερη κρίση τῶν ἀξιῶν τῆς ἐποχῆς μας. Ἀλλὰ και πρόκληση πρὸς τὶς Πνευματικὲς και Ἠθικὲς Ἀξίεις τῆς Ζωῆς.

Τὸ AIDS σημάδεψε τὴ ζωὴ ὄλων τῶν ἀνθρώπων και κανένας μας δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ πεῖ «Ἐμένα δὲν μὲ ἀφορᾷ». Και ἔχουμε, τουλάχιστον, τὴν ἠθικὴ εὐθύνη γιὰ πολλὰ και ὑποχρεώσεις πρὸς πολλούς.

ΑΘΑΝ. Β. ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ

Καρδιολόγος

Καθηγητὴς Παθολογίας

Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΚΟΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΟΜΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ὁ ἄνθρωπος γνωρίζει τὸ περιβάλλον του, τὶς συνθήκες ποὺ ἐπικρατοῦν σ' αὐτό, καὶ τὶς μεταβολές, ποὺ ὑφίσταται τοῦτο, ἀπὸ τὶς πληροφορίες, τὶς ὁποῖες συγκεντρώνει στὸν ἐγκέφαλό του μέσα ἀπὸ τὰ ὑποδεικτικά αἰσθητήρια ὄργανα καὶ τὶς αἰσθήσεις του. Οἱ πληροφορίες αὐτὲς εἶναι καθοριστικὲς γιὰ τὴν ὑπαρξή του ἀνθρώπου. Γιατὶ τοῦ ὑπαγορεύουν τὸν τρόπο καὶ τὸ βαθμὸ ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς συναθρώπους του καὶ συντελοῦν στὴ διαμόρφωση τῆς συμπεριφορᾶς του πρὸς τὸ περιβάλλον καὶ στὴν ὁμαλή ἢ μὴ ἔνταξή του σ' αὐτό. Ἐπομένως ἡ ἀκεραιότητα ἢ μὴ τῶν αἰσθητηρίων ὑποδεικτικῶν ὀργάνων καὶ τῶν αἰσθήσεων ἔχει τεράστια σημασία πρῶτα στὴν καλὴ πληροφοροποίηση, δηλαδή στὴν ὑποδοχή καὶ στὴν ἐπεξεργασία τῶν μηνυμάτων, καὶ ὕστερα στὸν καθορισμὸ τῆς ἀντίδρασης, δηλαδή τῆς συμπεριφορᾶς καὶ τῆς ἐπικοινωνίας, πρὸς τὸν ἔξω κόσμο, πρὸς ὀλόκληρη τὴ δημιουργία.

Μία ἀπὸ τὶς κύριες αἰσθήσεις, γιὰ νὰ μὴν πῶ ἢ προεξάρχουσα, εἶναι ἡ ἀκοή. Τὸ πόσο πολύτιμη εἶναι φαίνεται καθαρὰ ὅταν αὐτὴ λείπει. Γιὰ νὰ ἀντιληφθοῦμε τὴν ἀξία της ἀρκεῖ νὰ σκεφθοῦμε πῶς, χωρὶς τὴν ἀκοή δὲν ὑπάρχει ἡ ἔννοια κανενὸς πράγματος. Αὐτὴ μᾶς χαρίζει ὅλες τὶς ἀκουστικὲς πληροφορίες καὶ τὰ ἀκουστικὰ μηνύματα, ποὺ μᾶς στέλνει ὁ ἔξω κόσμος, φυσικὸς ἢ τεχνητός, καὶ ἐπιτρέπει νὰ συνδεόμαστε μαζί του καθορίζοντας τὴ στάση μας ἀπέναντί του θετικά ἢ ἀρνητικά. Δηλαδή ἡ ἀκοή εἶναι μιὰ ἀνώτερη καὶ ἰδιαίτερα ἀνθρώπινη ἀντιληπτικὴ λειτουργία, ποὺ συνδέεται ἁμε-

σα μὲ τὴ γνώση τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῶν μεταβολῶν του, καὶ ἔχει προεκτάσεις πρὸς τὶς ψυχοδιανοητικὲς λειτουργίες τοῦ ἀτόμου, τὶς ὁποῖες καὶ ἐπηρεάζει.

Ἔτσι ὁ δρόμος γιὰ τὴ γέννηση καὶ ἀνάπτυξη τῆς ὁμιλίας, ἢ ὁποῖα εἶναι ὁ ἡχητικὸς κώδικας ἐπικοινωνίας τῶν ἀνθρώπων, περνάει ἀναγκαστικά ἀπὸ τὸ αὐτὶ μας. Ἐπίσης ἡ ἀνάπτυξη τῆς προσωπικότητάς μας ἐξαρτᾶται τόσο ἀπὸ τὶς γενετικὲς μας καταβολές ὅσο καὶ ἀπὸ τὸ περιβάλλον, στὸ ὁποῖο θὰ μεγαλώσουμε καὶ θὰ ἐνταχθοῦμε. Τὸ ἐπηρεάζουμε ἀσφαλῶς καὶ τὸ διαμορφώνουμε, ἀλλὰ οἴγουρα μᾶς ἐπηρεάζει καὶ αὐτὸ καὶ συντελεῖ στὴν ἀνάπτυξη τῆς προσωπικότητάς μας ἀπὸ τὴ γέννησή μας μέχρι καὶ τὴν ἐνηλικίωση καὶ καθορίζει ἀσφαλῶς καὶ μετέπειτα τὴ συμπεριφορὰ μας. Σημασία μεγάλη στὸ παιχνίδι αὐτὸ τῆς σχέσης ἀτόμου - περιβάλλοντος, ὅπως εἶπαμε, ἔχουν οἱ αἰσθήσεις καὶ μάλιστα ἡ ἀκοή.

Ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος πληροφοροῦνταν μὲ τὴν ἀκοή του γιὰ τοὺς κινδύνους, ποὺ διέτρεχε μέσα στὸ φυσικὸ του περιβάλλον πέρα ἀπὸ τὸ περιορισμένο πεδίο τῆς ὄρασης, ἀπὸ ὁποιαδήποτε κατεύθυνση κι ἂν προέρχονταν αὐτοί, στὸ φῶς ἢ στὸ σκοτάδι, ἀκόμη καὶ στὸν ὕπνο του. Ἡ σταθερὴ ἐπανάληψη τῶν ἡχῶν καὶ φωνῶν τῆς φύσης σιγὰ - σιγὰ ἐγίναν ἔννοιες. Π. Χ. ἡ βροντὴ συνδέθηκε μὲ τὴν καταγίδια. Τὸ σύρλιαχτὸ διαφόρων ζώων μαρτυροῦσε τὴν παρουσία τους καὶ τὸ σπάσιμο τῶν κλαδιῶν καὶ τὸ τρίξιμο τῶν ξηρῶν φύλλων, τὸ πλησίασμά τους, ποὺ μποροῦσε νὰ ἔκρυβε θανάσιμο κίνδυνο γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ἀργότε-

ρα με την ομαδοποίηση της διαδίκησης και την κοινωνικοποίησή της αναζητήθηκε από τα μέλη τρόπος επικοινωνίας με ήχους δικής τους παραγωγής. Αυτοί οι ήχοι με τον καιρό έγιναν σύμβολα και έννοιες. Έτσι ένα πρωτόγονο ακουστικό σύστημα συμβόλων δημιούργησε τη γλώσσα επικοινωνίας της ομάδας και της κοινωνίας των ανθρώπων και συνέβαλε στην παραπέρα εξέλιξή τους.

Το ίδιο έντυπωμα είναι και η γέννηση και ανάπτυξη της όμιλίας και στο νεογέννητο άνθρωπο. Δέχεται τους ήχους από το περιβάλλον του σαν διάχυτη, άδρη, άδιαμόρφωτη ακουστική εικόνα, που εξελίσσεται προοδευτικά με δυναμικά προσχεδιασμένο ρυθμό από το Δημιουργό, καθώς παράλληλα αναπτύσσονται και τα αισθητικοκινητικά και ψυχικά συστήματα του έγκεφάλου του.

Η πρωτόγονη και απλή αυτή σχέση ακουστικού έρεθίσματος και έμπεριεχομένης έννοιας σιγά - σιγά συσχετίζει συγκεκριμένες ακουστικές έντυπώσεις με όρισμένες ενέργειες του περιβάλλοντος και έτσι το θρέφος συνδέεται με το περιβάλλον και αποκτά την αίσθηση της ύπαρξής του ανάμεσα στους άλλους. Οί ήχοι με τη συνεχή επανάληψή τους αρχίζουν να ξεχωρίζουν, παίρνουν χαρακτήρα συμβολικό και τελικά γίνονται έννοιες και ιδέες. Το πλησίασμα της μάνας επισημαίνεται από όρισμένους ήχους, οί όποιοι γεννούν σε άπάντηση από τη μεριά του θρέφους την ευχάριστη συναισθηματική και έννοιολογική του έκφραση. Άλλοι ήχοι το φοβίζουν, άλλοι το ήρεμο, άλλοι το έκπλησσουν κι άλλοι το πληροφορούν για την τροφή του, κι αυτό αντιδρά στα διάφορα έρεθίσματα με ανάλογη συμπεριφορά. Καθώς οί ήχοι αυτοί και οί λέξεις, που οί γύρω του του άπειθύνουν, συνήθως εκφράζονται χαρούμενα, ή προσοχή του όλο και περισσότερο στρέφεται στα έρεθίσματα αυτά, τα όποια με το χρόνο οικοδομούνται σε σύμβολα και ιδέες.

Με την προοδευτική ώριμανση το θρέφος αντιλαμβάνεται πως και το ίδιο παρὰ

γει ήχους και μάλιστα κατά βούληση. Το γεγονός αυτό άποτελεί σπουδαιότατη διαπίστωση και συντελεί στην προοδευτική συνειδητοποίηση και αναγνώριση του έαυτου του σαν μιās ξεχωριστής ζωντανής ύπαρξης ανάμεσα στις άλλες και το ένθαρρύνει για μεγαλύτερες προσπάθειες, καθώς αντιλαμβάνεται την καλή επίδραση των ήχων του στον περίγυρό του. Είναι έμφυτο δυνητικό φαινόμενο το θρέφος να πειραματίζεται στην παραγωγή ήχων, οί όποιοι να μοιάζουν σε τόνο και ρυθμό με τίς λέξεις, που άκουσε από τη μητέρα του. Έτσι αναπτύσσεται μεταξύ θρέφους και περιβάλλοντος μία ένεργητική εξέλικτική σχέση, ή όποια γίνεται όλο και πλουσιώτερη, διακριτικότερη, πιο έξειδικευμένη και παίξει άποφασιστικό ρόλο στην ψυχολογική του δομή. Αυτό το δικό του ήχητικό προϊόν γίνεται με τον καιρό φωνητικό, γίνεται λόγος και όμιλία, ή όποια είναι ή κορωνίδα των διανοητικών λειτουργιών και άποτελεί άποκλειστικά ανθρώπινο προνόμιο με πολυσύνθετες ψυχολογικές, συναισθηματικές, διανοητικές, και κοινωνικές προεκτάσεις. Ο πρωτόγονος άνθρωπος ήχος γίνεται λέξη, φράση, όμιλία με τόνους και ρυθμό, με χρωματισμούς και μελωδία, γίνεται επικοινωνία, γνώση για άπειρα θέματα και από άπειρες πηγές, γίνεται σωστά αναπτυσσόμενη ψυχοδιανοητική συγκρότηση, πρόοδος και πολιτισμός, ανεξάρτητη και ελεύθερη ζωή. Η άκοή και ή ανάπτυξη της όμιλίας έπομένως είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένες. Ο άποφασιστικός αρχικός παράγοντας για την εκμάθηση της όμιλίας είναι φυτεμένος στον άνθρωπο από το Δημιουργό του. Είναι ή χαρά του παιδιού στην άπομίμηση των ακουστικών αντιλήψεων. Οί ήχοι έρχονται στην αρχή από αυτό το ίδιο (άπομίμηση) και άργότερα από πρόσωπα του περιβάλλοντος (άλλομίμηση ή έτερομίμηση). Οί έπαναλήψεις γίνονται στην αρχή καθαρά μηχανικά, κατόπιν όμως με την προοδευτική συναίσθηση, ότι όλοι οί φθόγγοι και οί λέξεις περιέχουν όρισμένες πληροφορίες.

Ἔτσι ἡ ἀνάπτυξη τῆς ὁμιλίας ἀντικατοπτρίζει κατὰ κάποιον τρόπο τὴν ἀύξανόμενη ποιότητα τῆς ἀκουστικῆς ικανότητος ἀντίληψης, ἡ ὁποία ὀδηγεῖ σὲ μιὰ πάντοτε καλύτερη διανοητικὴ ἐπεξεργασία, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ νὰ ἀκούει κανεὶς στὸ νὰ ἐννοεῖ. Αὐτὸ ὅμως ἀποτελεῖ καὶ τὸ κλειδὶ σὲ κάθε παραπέρα ἐκπαίδευση.

Ἄν λείπει ἡ ξένη παρότρυνση εἴτε ἀπὸ σιγὴ τοῦ περιβάλλοντος εἴτε ἀπὸ ἀνικανότητα γιὰ ἀκοή, τότε ἐκλείπει καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ παιδιοῦ γιὰ φωνητικὲς ἐξωτερικεύσεις καὶ ἡ ἀνάπτυξη τοῦ λόγου δὲν πραγματοποιεῖται. Ἀκόμη τὸ ψέλλισμα τῶν πρώτων μηνῶν τῆς ζωῆς μπορεῖ μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου νὰ πάψει. Ἐπίσης εἶναι δυνατὴ ἀργότερα καὶ ἡ παλινδρόμηση τῆς ἀνάπτυξης τῆς ὁμιλίας. Ἄν ἓνα φυσιολογικὸ μέχρι τότε παιδί κωφαθεῖ πρὶν ἀπὸ τὸ 6ο ἢ 7ο ἔτος τῆς ζωῆς, τότε, χωρὶς βοήθεια παιδαγωγικὴ, ἡ μέχρις ἐδῶ ἀναπτυχθεῖσα ὁμιλία πάλι χάνεται, ἐπειδὴ ὁ γραπτὸς λό-

γος δὲν ἔχει ἀκόμη προσδιορισθεῖ τόσο, ὥστε νὰ διατηρηθεῖ αὐτὸς χωρὶς παραπέρα παροτρύνσεις. Τὸ γεγονός ὅτι σὲ ἀπώλεια τῆς ἀκοῆς ἀργότερα μὲ τὴ βοήθεια τῆς ὄρασης ἢ τῆς ἀφῆς καὶ μὲ μεγάλες παιδαγωγικὲς προσπάθειες καὶ πολλὰ ἔξοδα μπορεῖ ν' ἀποκτηθεῖ μιὰ πρωτόγονη ὁμιλία δὲν ἐπιτρέπει, νομίζω, νὰ ἐπαναπαυθοῦμε, γιατί ὁ μοναδικὸς δρόμος γιὰ τὴν αὐτόματη ἀνάπτυξη τῆς ὁμιλίας, ὅπως ἤδη εἴπαμε, περνάει ἀναγκαστικὰ ἀπὸ τὸ αὐτὶ. Ἀκόμη πρέπει κανεὶς νὰ δίνει σημασία ὄχι μόνον στὴν κωφότητα, ἀλλὰ καὶ στὴ βαρηκοΐα, ἐπειδὴ σὲ ἀπώλεια ὀρισμένου φάσματος συχνοτήτων ἢ ἀκουστικὴ εἰκόνα τοῦ ἤχου μπορεῖ νὰ παραμορφώνεται τόσο, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὴ μιὰ καταληπτὴ ἀναπαραγωγὴ τῆς ὁμιλίας.

Ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἀκοῆς καὶ τῆς ὁμιλίας δείχνει χρονικὲς καὶ ποιοτικὲς νομιμότητες, οἱ ὁποῖες ἀποδίδονται ἀπλοϊκὰ καὶ ἀδρὰ στὸν παρακάτω πίνακα.

ΜΗΝΕΣ ΖΩΗΣ	ΑΚΟΗ	ΟΜΙΛΙΑ
2 - 3	Ἀκουστικὴ βοήθεια ἀπὸ αὐτοθόρυβους καὶ ἀργότερα ἀπὸ ἐξωτερικοὺς ἤχους.	Φυσιολογικὴ δωδότητα (στάδιο προομιλίας).
7 - 9	Αὐτόματη ἐντόπιση τῶν θορύβων (θόρυβος πιάτων, τριέξιμο χαρτιῶν).	1. Φωνήεντα, 2. Ψέλλισμα συλλαβῶν, 3. Αὐτομίμηση, 4. Ἄλλο - ἢ Ἑτερομίμηση.
8 - 10	Ἀρχὴ κατανόησης τῆς ὁμιλίας.	
10 - 12		Ὅμιλία ἀντίλαλος (ἐπανάληψη ὁμιλίας ἄλλου, ἀπλῶν λέξεων, χωρὶς διανοητικὴ κατανόηση).
10 - 15	Ἀντίδραση σὲ αἰγανὴ φώνηση καὶ σὲ τραγούδι ἀπὸ ἀπόσταση 2 - 3 μέτρων.	
13 - 18	Ψυχικὲς ἀντιδράσεις (χαρὰ, λύπη).	Λέξεις (ἀρχὴ διανοητικῆς ὁμιλίας).
18 - 24		Προτάσεις δύο λέξεων.
16 - 30	Ἀντίδραση στὸ ἄκουσμα τοῦ ὀνόματος ἀπὸ ἀπόσταση 4 - 6 μέτρων καὶ πειθαρχία σὲ μικρὲς ἐντολές.	
24 - 36		Ὅμιλία μὲ μικρὲς προτάσεις.
26 - 48	Δυνατότητα διήγησης καὶ ἐρμηνείας εἰκονογραφημένου διβλίου.	Πλήρης ὁμιλία (παιδικὸ λεξιλόγιο).

Φυσικά υπάρχει μια διακύμανση από άτομο σε άτομο. Μεγαλύτερες όμως αποκλίσεις ή μια τελεία σιγή της ανάπτυξης της όμιλίας είναι πολύ ανησυχητικά σημεία, πίσω από τα όποια κρύβεται συχνά μια σοβαρή διαταραχή της άκοης. Μεταξύ του 8 - 9 μηνός της ζωής οι συλλαβές και οι λέξεις παίρνουν τον όρθο τονισμό και την όρθη μελωδία. Με την ανάπτυξη της κατανόησης του περιεχομένου των λέξεων αρχίζει το παιδί γύρω στον 15 μήνα της ζωής να μιλάει αυτόδύναμα. Στο δεύτερο μισό του δεύτερου έτους της ζωής σχηματίζει μικρές φράσεις, οι όποιες οδηγούν σε μια κανονική πλοκή της πρότασης. Το λεξιλόγιο αυξάνεται ισχυρά μεταξύ 4ου και 6ου έτους της ζωής και τελειοποιείται ή οικοδόμηση της όμιλίας πάνω στους γραμματικούς κανόνες.

Σ' αυτή τη σχέση άκοης - όμιλίας πρέπει να υπαχθούν και οι διαταραχές της όμιλίας των βαρηκόνων. Ό βαρήκοος με την απώλεια όρισμένων συχνοτήτων και συχνά με λαθεμένες αντιλήψεις διαφόρων ήχων έχει παραμορφώσεις στο σχηματισμό του ήχου της προφοράς όρισμένων λέξεων ή λείπει σ' αυτόν ή δυνατότητα έλέγχου από το αυτό του της ιδιαίτερης τεχνικής της όμιλίας. Η συνέπεια είναι φωνητικά λαθεμένες αποδόσεις, οι όποιες μπορούν να φθάσουν μέχρι δυσχέρειας κατανόησης της όμιλίας του.

Έξετάσεις έχουν αποδείξει, ότι μεταξύ των βαρηκόνων παιδιών της σχολικής ηλικίας περίπου σε ποσοστό 45% παρουσιάζουν διαταραχές της όμιλίας στις όποιες επικρατούν μεταξύ των άλλων ό τραυλισμός

και ή ρινολαλία. Ακόμη και φαινομενικά, αν λείπει ή μουσικότητα στην όμιλία, πρέπει να αποδοθεί σε παθήσεις του αυτιού. Στις διαταραχές της όμιλίας των βαρηκόνων τα όργανα της όμιλίας στην ανατομική κατασκευή τους είναι φυσιολογικά μόνο που ανάλογα με τις διαταραχές της άκοης χρησιμοποιούνται λαθεμένα. Έπομένως ή στέρωση της άκοης δεν πρέπει να θεωρείται μόνον σαν ή απώλεια ενός αισθητηρίου όργάνου, αλλά και σαν στέρωση της άνωτεροποιημένης ανθρώπινης αντιληπτικής λειτουργίας, που έχει προεκτάσεις στη στέρωση της εκμάθησης της γλώσσας, δηλαδή του μέσου επικοινωνίας των ανθρώπων, και στις ψυχοδιανοητικές λειτουργίες του ατόμου με άδυναμία όμαλης ένταξής του στο κοινωνικό σύνολο. Έτσι το πρόβλημα της απώλειας της άκοης γίνεται σπουδαιότερο και όδυνηρότερο. Άρα ή κώφωση δεν είναι μόνο ένα φυσικό ελάττωμα. Είναι μια δυναμική άναπηρία και άπαιτεί γενικότερη και βαθύτερη άνάλυση και αξιολόγηση αυτής και των συνεπειών της για ταχύτερη και πληρέστερη κατά το δυνατόν αποκατάσταση του ατόμου που την φέρει. Γιατί γίνεται συνεχώς και μεγαλύτερη ή άνάγκη του ατόμου αυτού για άσφάλεια και άνεξαρτησία, για παραδοχή του από τους άλλους ανθρώπους και την κοινωνία και για την ενεργό συμμετοχή του στην ανθρώπινη κοινότητα και γενικότερα στη ζωή.

(Συνεχίζεται)

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΟΥΤΣΙΜΠΕΛΑΣ
Καθηγητής ΩΡΛ

E. MOUNIER

ΑΠΟ ΤΟΝ ΥΠΑΡΞΙΣΜΟ ΣΤΟΝ ΠΕΡΣΟΝΝΑΛΙΣΜΟ

Στή σύγχρονη Γαλλία, από τις ισχυρές πνευματικές φωνές μερικῶν φιλοσόφων σάν τόν Maritain καί λογοτεχνῶν σάν τόν Claudel, ἀκούστηκε καί μιὰ ἀντίστοιχη μαρτυρία ἀπό τόν Γάλλο στοχαστή Emmanuel Mounier (1905 - 1950). Στή σύντομη ζωή του ἔδωσε ἓνα δυνατὸ μήνυμα σάν ἐκφραστῆς τῆς περσονναλιστικῆς φιλοσοφίας ἢ φιλοσοφίας τοῦ προσώπου.

Α΄

Ὁ Emm. Mounier γεννήθηκε στήν Grenoble τὸ 1905 καί σπούδασε στὸ Παρίσι. Τὸ 1932 ἴδρυσε τὸ περίφημο περιοδικὸ *Esprit*. Τὸ πρῶτο ἔργο του ἀφορᾷ τὴν σκέψη τοῦ πρωτοποριακοῦ ποιητῆ Charles Réguy (1931). Ἀκολουθοῦν μία σειρὰ ἀπὸ ἔργα στὰ ὁποῖα ὁ Mounier ἀναπτύσσει διεξοδικὰ τὴν φιλοσοφία τοῦ περσονναλισμοῦ: (*Ἡ περσονναλιστικὴ ἐπανάσταση καὶ τὸ κοινοτικὸ πνεῦμα, Μανιφέστο στήν ὑπηρεσία τοῦ περσονναλισμοῦ, Ἀναρχισμὸς καὶ περσονναλισμὸς, Περσονναλισμὸς καὶ Χριστιανισμὸς, Τί εἶναι ὁ περσονναλισμὸς, Ὁ περσονναλισμὸς*). Ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα ἔργα θὰ ἀναφερθοῦν τὰ ἐξῆς: *Χριστιανικὴ θέση, Εἰσαγωγή στοὺς ὑπαρξισμούς, Ἐλευθερία ὑπὸ ὄρους, Τὸ ξύπνημα τῆς μαύρης Ἀφρικής*. Τὰ ἄπαντα τοῦ Mounier παρουσιάσθηκαν μετὰ τὸ θάνατό του σὲ τέσσερις τόμους (1950 - 1953). Τὸ 1968 δημοσιεύθηκε μία συλλογὴ κειμένων του ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *Ἡ πρόσληψη τῆς πίστεως*.

Β΄

Ὁ Mounier θεμελιώνει μὲ τὸ ἔργο του τὴν Φιλοσοφία τοῦ προσώπου, χωρὶς ὅμως νὰ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν Φιλοσοφία τῆς ὑπάρξεως, στήν ὁποία ἀσκεῖ αὐστηρὴ κριτική.

Τὸ πρόσωπο διαφέρει, κατὰ τὸν γάλλο συγγραφέα, ἀπὸ τὸ ἄτομο, ἀφοῦ εἶναι ἓνα πνευματικὸ γεγονός καί (πρέπει νὰ) διατηρεῖ τὴν πνευματικὴ του καλλιέργεια. Τὸ πρό-

σωπο εἶναι μία ὑπαρξὴ ἀνοιχτὴ πρὸς τὸν κόσμο, μοναδικὴ καὶ ἀνεπανάληπτη, ποὺ δὲν ἐγκλωβίζεται στὰ πλαίσια τῆς βιολογικῆς ἀναγκαιότητας.

Ἀπὸ κοινωνικῆς πλευρᾶς, ὁ ἄνθρωπος ἔρχεται σὲ ἐπικοινωνία μὲ ἄλλα πρόσωπα ποὺ εἶναι ἐλεύθερες προσωπικότητες καὶ ὄχι οἰκονομικὰ δεδομένα καὶ δυνατότητες. Στὸ πλαίσιο αὐτὸ ἐντάσσεται ὁ λόγος περὶ «τῆς ἐνότητας τῶν προσώπων». Αὐτὴ ἢ τοποθέτηση ἀποτελεῖ, γιὰ τὸν Mounier, καὶ τὴν βάση γιὰ τὴν συγκρότηση ἐνὸς «συστήματος» κοινωνικῆς δικαιοσύνης. Τὰ ἀναφερθέντα ἀπέχουν βεβαίως ἀπὸ τις σχετικὲς θεωρήσεις τοῦ Marx.

Εἶναι σαφὲς ὅτι οἱ ἀπόψεις τοῦ γάλλου διανοητῆ ἔχουν ρίζες χριστιανικῆς. Γι' αὐτὸν τὸν λόγο, ἂν καὶ οἱ κατευθύνσεις τοῦ ὑπαρξισμοῦ ὀδηγοῦν σὲ διαφορετικὴ πορεία, ὁ Mounier μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ὡς ἐκπρόσωπος ἐνὸς ἰδιάζοντος «ἐνθεοῦ ὑπαρξισμοῦ», ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ «προφανῆ ἄμυνα κατὰ τῆς ἐκκοσμικεύσεως τῆς πίστεως». Ὁπωσδήποτε ἀνάλογες, καὶ μάλιστα περισσότερο ἐπεξεργασμένες, θέσεις μπορεῖ νὰ ἀνιχνεύσει κανεὶς στήν σύγχρονη ρωσικὴ θρησκευτικὴ φιλοσοφία (τοῦ Boulgakoff, τοῦ Berdiaeff, τοῦ Frank κ. ἄ.). Τὸ ἐρώτημα γιὰ τὴν κριτικὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ στὸ ἔργο τοῦ Mounier παρουσιάζει μεγάλο ἐνδιαφέρον, ἂν ληφθεῖ ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ συγγραφέας θεωρεῖ ὡς ἀληθινὴν χριστιανικὴν ζωὴν ἐκεῖνη ποὺ εἶναι προσανατολισμένη στὸν κόσμο καὶ στὸν Θεό.

Τέλος, ἂς κρατήσουμε τὴν ἐπισημάνση ὅτι ὁ Mounier τονίζει μὲ τὸ ἔργο του τὴν παρουσία τοῦ προσώπου, ποὺ θρῖσκεται σὲ κοινωνία μὲ τὸν κόσμο καὶ τὸν Θεό. Παρέχει μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν μία ἐνδιαφέρουσα φιλοσοφικὴ θεμελίωση τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἢ ὁποῖα εἶναι συνάμα ἢ ἀφετηρία καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἀναζητήσεώς του.

ΔΗΜ. ΜΠΑΛΤΑΣ, Δρ. Φιλοσοφίας.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Είναι τὸ μεγαλύτερο γεγονός στὴν ἰστορία τῆς ἀνθρωπότητας. Χωρὶς αὐτὸ θὰ εἴχαμε ἀπωλεσθῆ ὀριστικῶς. Τὸ ἐορτάζουμε κάθε χρόνο καὶ εἶναι μία ἀπὸ τὶς δύο μεγαλύτερες ἐορτὲς τῆς χριστιανοσύνης. Εἰδικῶς γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνας ἢ μᾶλλον τοὺς Ὀρθοδόξους, μεγαλύτερη καὶ ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα. Εἶναι τὸ Πάσχα.

Τὰ Χριστούγεννα ἀρχίζει τὸ κεφάλαιον τῆς σωτηρίας μας, μὲ τὴν φανέρωσι «τοῦ ἀπ' αἰῶνος μυστηρίου». Τὸ Πάσχα, ἐπιτελεῖται ἡ σωτηρία μας, μὲ τὴν σταυρικὴ θυσία τοῦ Χριστοῦ. Τότε, «ἐτέχθη ἡμῖν σωτήρ». Τώρα, παρεδόθη ἐκὼν ἵνα σταυρωθῆ. Καὶ διαρρήξας «τὸ χειρόγραφον ἡμῶν ἐν τῷ σταυρῷ», ἐρύσατο «ἅπαντας ἐκ δεσμῶν θανάτου», «ἵνα κόσμον ἀρπάσῃ τοῦ ἀλλοτρίου».

Ἡ ὕμνογραφία τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι ἀνυπέρβλητη, περικλείουσα ἀμέτρητο βάθος καὶ δυσθεώρητο ὕψος θεολογικῶν νοημάτων. Ἐχει τεθῆ τὸ ἐρώτημα, ποῦ ἔμαθαν οἱ Βυζαντινοὶ Θεολογία, ἀφοῦ δὲν ὑπῆρχαν τότε Πανεπιστήμια. Καὶ ἐδόθη ἡ ἀπάντησις: Ἀπὸ τὴν ὕμνολογία τῆς Ἐκκλησίας μας. Διότι πράγματι, ἡ καθημερινὴ ἐπαφὴ μὲ τὴν ὕμνολογία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πηγὴ θεολογίας. Ὅλα αὐτὰ τὰ θαυμάσια ποιητικὰ κείμενα, περιέχουν ἄρρητο δογματικὸ πλοῦτο. Αὐτοὶ ποὺ τὰ ἔγραψαν, ἦταν ἐμπνευσμένοι ποιηταὶ μεγάλης ὀλκῆς ἀλλὰ καὶ θεόπνευστοι θεολόγοι ποὺ ἀντλοῦσαν ἀπὸ τοὺς θεοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἔτσι ἐπέτυχαν μέσα σὲ λίγες γραμμὲς νὰ δώσουν βαθυστόχαστες διδασκαλίαι, ὥστε ἓνα τροπάριον νὰ περικλείῃ ὀλόκληρες σελίδες θεολογίας καὶ δογματικῆς. Τὸ «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν θανάτῳ θανάτου πατήσας καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζῶν

χαρισάμενος», ὁ νικητῆριος αὐτὸς παιάνας τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ἔχει ἄπειρο θεολογικὸ βάθος. Οἱ δύο πρῶτες λέξεις του, ἔγιναν ὁ χαιρετισμὸς τῶν χριστιανῶν ἐπὶ σαράντα ἡμέρες. Ἀντὶ γιὰ «καλημέρα» ἔλεγαν «Χριστὸς Ἀνέστη» καὶ ἀπαντοῦσε ὁ ἄλλος «ἀληθῶς ἀνέστη». Καὶ ἔχουν χαραχθῆ τόσο βαθειὰ μέσα μας, ὥστε πηγάζουν αὐθόρμητα.

Διηγοῦνται ἓνα πραγματικὸ σχετικὸ ἀνέκδοτο ἀπὸ τὴν ἄθην κομμουνιστικὴ Ρωσσία. Ὁ Ὑπουργὸς Παιδείας τῆς Σοβιετικῆς Ἐνωσης κάποιον Πάσχα, σκέφθηκε νὰ σβύσῃ ἀπὸ τὴν ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων τὴν πίστι στὴν ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ. Ὁργάνωσε λοιπὸν μιὰ διάλεξι, σὲ πολὺ μεγάλο ἀκροατήριον, ποῦ ἐκράτησε τρεῖς ὀλόκληρες ὥρες. Μίλησε μὲ πολλὴ δύναμι, παρουσιάζοντας ἓνα πλῆθος ἐπιχειρημάτων. Βέβαιος γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς ὁμιλίας του, ρώτησε στὸ τέλος ἂν ὑπάρχῃ ἀντίρρησης ἢ ἂν ἔσῃ κάποιος κἀτὶ νὰ πῆ. Δὲν περίμενε νὰ ὑπάρχῃ κανεὶς, ἀλλὰ γιὰ κάθε ἐνδεχόμενον ἔδωσε προκαταβολικῶς χρόνο μόνον τρία λεπτά. Σ' αὐτὰ τὰ τρία λεπτά θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ ἀντικρούσῃ τὴν τρίωρη ὁμιλία; Κανένας δὲν κινήθηκε, ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα Ρῶσσο. Σηκώθηκε ὀρθιος καὶ εἶπε ὅτι θέλει μόνον ἓνα λεπτό. Χαμογελῶντας αὐτάρεσκα ὁ κομμουνιστῆς ὑπουργὸς (σὲ ἓνα λεπτό τι μπορούσε νὰ πῆ;) τοῦ ἔδωσε τὴν ἄδεια νὰ μιλήσῃ. Ἐκεῖνος, ἐστράφη πρὸς τὸ πολυπληθὲς ἀκροατήριον καὶ μὲ βροντώδη φωνὴ φώναξε: «Χριστὸς Ἀνέστη ἀδέλφια». Καὶ τότε, ὀλόκληρη ἐκείνη ἡ λαοθάλασσα, μὲ φωνὴ ποῦ ἀντήχησε σὰν βροντὴ, φώναξε μ' ἓνα στόμα: «Ἀληθῶς ἀνέστη». Ἡ πολὺωρη ὁμιλία τοῦ Ὑπουργοῦ μὲ τὰ πολλὰ ἐπιχειρήματα, μέσα σὲ ἓνα λεπτό εἶχε καταρῦσει σὰν χάρτινος πύργος.

Τὰ πλήθη τῶν ἀνθρώπων ποὺ κατακλύ-
ζουν τοὺς ναοὺς τὴν Μεγάλη Ἑβδομάδα καὶ
ἡ συγκίνησις ποὺ εἶναι ἔκδηλη στὰ πρόσω-
πά τους ἀπὸ τὶς ὥραϊες ἀκολουθίες, δίνουν
τὸ μέτρο καὶ τὴν δύναμι τῆς ἑορτῆς τοῦ Πά-
σχα. Μία σειρά ἑορταστικῶν ἀκολουθιῶν, με
ἀποκορύφωσι τὴν ἀναστάσιμη ἀκολουθία
τὴν νύχτα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου. Μία ποιη-

τικὴ καὶ μουσικὴ πανδαισία. Μία ἀνάστασις
ψυχῆς. Μία γεῦσις θεοῦ μεγαλείου καὶ ἱε-
ρῆς ἀγάπης. Ὁ Χριστὸς πορεύεται πρὸς τὸν
θάνατον. Καὶ ἀνεβαίνει ἐκουσίως στὸν
σταυρὸ **«ἵνα σώσῃ τὸν ἄνθρωπο».**

Ἐπὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ
ἔχουμε ἀκούσει τὸν ἀπόστολο Παύλο
ἐπὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ
στὸν κόσμον ἀπ' αὐτό;

ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ

«ΓΡΑΨΑΜΕ»

**«Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον
οὐκ ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν
ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε»
(Ματθ. κε' 45)**

Ἄσθενής, πεινασμένος, γυμνός, φυλακισμένος...

*«Νύσσον καὶ τέμνον ὄργανον»
ἡ ἀγνοημένη πραγματικότητα
τῆς ὑπαρξῆς τους, μάτωσε
τὴν καρδιά τοῦ ποιητῆ.*

*Κρυστάλλωσε ἐκεῖνος σὲ λέξεις
τὴν ὀδύνη τῆς ψυχῆς του
καὶ χάραξε στοὺς στίχους του
τὴν πλησμονὴ τῆς πίκρας,
διὰ τὸ «οὐ μέλει μοι»
περὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου.*

*Διαβάσαμε καὶ μεῖς
τὸ καταγε-«γραμμένο» νόημα
τοῦ ποιήματος - μηνύματος
καὶ ἐποιήσαμε τὸ χρέος μας
ἐπιτρέποντας νὰ ταραξεί «πρὸς καιρὸν»
τὴ γαλήνη τῆς αὐταρκείας μας.*

*Μετὰ «γράψαμε»
κατάλληλα καὶ γεναιόδωρα
τὸν «ἐν ἐλαχίστοις» ἀδελφὸ
στὰ «ὑπ' ὄψιν», τὰ «ἐκκρεμῆ»
καὶ τὰ «πρὸς ἐνέργειαν»
καὶ ἀλλάξαμε πλευρό...*

*Αὔριο τοὺς πιὸ πολλοὺς
ἡ ρουτίνα τῆς «καθὼς πρέπει» ζωῆς
μᾶς περιμένει πάλι.
Καὶ γιὰ τοὺς πιὸ λίγους
ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν «ἠθικὴ τελείωση»
συνεχίζεται...*

ΑΝΔΡΕΑΣ ΘΩΜΑΣ

ΣΧΟΛΙΑ

ΕΟΡΤΗ ΕΟΡΤΩΝ...

«Αυτή ή κλητή και άγια ήμέρα, ή μία τών Σαββάτων, ή βασιλις και κυρία έορτών και πανήγυρις έστι πανηγύρεων, έν ή εύλογοϋμεν Χριστόν εις τούς αιώνας».

Τό μέγα αυτό γεγονός τής 'Αναστάσεως 'Ιησοϋ Χριστοϋ έρχονται συνήθως τις ήμέρες αυτές τής μεγάλης έορτής τής Χριστιανοσύνης νά θέσουν άμεσα ή έμμεσα σέ άμφιβολία σέ ύποτιθέμενα έορταστικά άρθρα στόν πασχαλινό τύπο όρισμένοι «προοδευτικοί» κονδυλοφόροι. Αυτό τό γεγονός τό θεμελιώδες για την πίστη τών Χριστιανών τό άρνούνται, παραδίδοντας την άδιάψευστη ιστορική πραγματικότητα τής ιδρύσεως και τής έξαπλώσεως τής 'Εκκλησίας τοϋ Χριστοϋ, ή όποία βασίσθηκε άποκλειστικά σέ αυτό.

Γιατί «και τά τέσσερα Εύαγγέλια, εύθως μετά την Σταύρωση και τόν θάνατο, αναφέρουν και περιγράφουν την 'Ανάσταση τοϋ 'Ιησοϋ και τις έμφανίσεις Του στούς 'Αποστόλους ύστερα από την 'Ανάσταση. Και επί πλέον ό άπόστολος Παϋλος μιλά για την 'Ανάσταση και σέ πολλά άλλα μέρη, ιδιαίτερα όμως στην γνωστή Α' πρός Κορινθίους έπιστολή (ιε', 12 - 34), όπου φαίνεται και πόσο κεντρική σπουδαιότητα έχει για τό όλο χριστιανικό μήνυμα τό γεγονός και τό κήρυγμα τής 'Αναστάσεως: «εί δέ Χριστός οϋκ έγήγερται, κενόν άρα τό κήρυγμα ήμών, κενή και ή πίστις ήμών» (στ' 14). 'Αλλωστε μέ αυτήν την έξαγγελία τής 'Αναστάσεως ό Παϋλος κατέκλεισε την τόσο θεμελιωκή σέ σπουδαιότητα δημηγορία του στόν 'Αρειο Πάγο» (Αλέξανδρος Τσιριντάνης: 'Η πίστις ως βίωμα, τεϋχος Ι σελ. 49).

«Τά Εύαγγέλια -και σέ αυτό όφείλουν

και την όνομασία των τά κείμενα αυτά έγράφησαν για νά φέρουν τό χαρούμενο μήνυμα τής 'Αναστάσεως. Αυτήν την άλήθεια είχαν στό νοϋ τους και οι τέσσαρες Εύαγγελιστές και αυτήν ήθελαν νά διακηρύξουν στούς ανθρώπους τής έποχής τους αλλά και κάθε μελλοντικής γενεάς, όταν άποφάσισαν νά γράψουν. Γιατί άν δέν έπρόκειτο νά μιλήσουν για την 'Ανάσταση, δέν ύπήρχε λόγος νά άνοιξουν τό στόμα τους ή νά πιάσουν την πέννα, «τόν κάλαμο» στα χέρια τους.

Και πάλι ό άρνητής θα βρει λόγο νά θέσει σέ άμφιβολία την άξιοπιστία τών εύαγγελικών άφηγήσεων περι την 'Ανάσταση. Με άλλα λόγια δηλαδή, πώς οι Εύαγγελιστές τάχα από κοινού συμφέροντος όρμώμενοι έσκάρωσαν μία τέτοια ψευδολογία και μέ τόσες λεπτομέρειες; 'Αλλά μέ ποιόν σκοπόν; Νά γίνουν άποσυνάγωγοι, νά διωχθούν και νά ύποστοϋν μαρτυρικό θάνατο, για έναν μύθο που αυτοί έσκάρωσαν; Αυτό τό ένδεχόμενο είναι πολύ πιό δύσκολο νά γίνει πιστευτό από την άμφισβήτηση τοϋ περιεχομένου τής άφηγήσεως τών Εύαγγελιστών για την άλήθεια τής 'Αναστάσεως.

'Η μαρτυρία τοϋ αίματος τών Εύαγγελιστών, τών λοιπών 'Αποστόλων και όλων τών μαρτύρων τής πρωτοχριστιανικής 'Εκκλησίας βοά για την πραγματικότητα τοϋ γεγονότος αυτοϋ, τής 'Αναστάσεως Κυρίου 'Ιησοϋ Χριστοϋ.

ΕΡΓΑ ΕΥΠΟΙΪΑΣ

«Μανθανέτωσαν δέ και οι ήμέτεροι κελών έργων προϊστασθαι εις τάς αναγκαίας χρείας, ίνα μή ώσιν άκαρποι» (Πρός Τίτον γ' 14).

Σέ άλλη σελίδα τοϋ τεϋχους αυτοϋ δη-

μοσιεύεται νεκρολογία για την αείμνηστον δικηγόρο και από τα παλαιά μέλη της Χριστιανικής Ένώσεως. Έπιστημόνων Ξανθή Χατζηπαναγιώτου, στην οποία δίδεται η ευκαιρία να γίνει γνωστό το κοινωνικό και πνευματικό έργο της θανούσης και να τιμηθεί η μνήμη της. Το δημοσίευμα αυτό δίνει αφορμή να λεχθούν σε τηλεγραφικό στυλ όρισμένες αλήθειες για τους καρπούς του έργου των Συνεργαζομένων Χριστιανικών Σωματείων ό «'Απόστολος Παῦλος» υπό την πνευματική καθοδήγηση της Άδελφότητας Θεολόγων ΖΩΗ.

Τό παράδειγμα της Ε. Χ. δέν εἶναι τό μοναδικό. Ἐκατοντάδες, χιλιάδες στό κέντρο καί τήν ἑλληνική ἐπαρχία ἀπό τόν Ἔβρο ἕως τήν Κρήτη καί τήν Κύπρο ἀκόμη, ἐργάτες καί ἐργάτριες στρατευμένοι στοῦ καλοῦ τήν λεγεώνα ἀπό δεκαετίες συνεχίζουν τήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καί τήν λαμπρύνουν καί στούς καιρούς μας μέ ἔργα εὐποιΐας καί ἱεραποστολικῆς δράσεως, τὰ ὅποια ἔχουν τύχει τῆς ἀναγνωρίσεως ἀπό μεγάλα τμήματα τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας.

Ἐκτός τῶν ἄλλων δέν ἔχει κανεῖς παρά νά φυλλομετρήσει ὀρισμένες ἐκδόσεις τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου «Δαμασκός», ὅπως τό παλαιότερο, «Στήν Ὑπηρεσία τῆς Ἀγάπης» καί τό προσφάτως ἐκδοθέν «Πενήντα πέντε χρόνια στό κελλί τῆς φυλακισμένης» γιά νά πάρει μιὰ πρώτη ἰδέα καί νά ἐκτιμήσει τό ἔργο τῆς προνοίας, τό ὅποιο ἀσκεῖται ἀπό μέλη τῶν συνεργαζομένων Χριστιανικῶν Σωματείων «ό Ἄπόστολος Παῦλος», ἔργο τό ὅποιο ξεκίνησε στά δύσκολα χρόνια τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου καί τῆς κατοχῆς καί συνεχίζεται ἀδιάκοπα καί μέ τήν ἐπιβεβλημένη ἐπιμέλεια ἀπό δεκαετίες μέχρι τίς ἡμέρες μας.

Νά εὐχηθοῦμε στόν Κύριο ὅπως ἀναδείξει καί στό μέλλον πρόσωπα ἰκανά καί ἄξια νά συνεχίσουν τό ὠραῖο αὐτό ἔργο κοινωνικῆς προσφορᾶς καί χριστιανικῆς μαρτυρίας.

ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

ΚΑΙ Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΑΝΤΙΦΑΣΗ

Ἡ Τουρκία εἶναι χώρα ἀσιατική τόσο ἀπό ἀπόψεως γεωγραφικῆς θέσεως ὅσο καί ἀπό ἀπόψεως νοοτροπίας καί συμπεριφορᾶς στίς διεθνεῖς τῆς σχέσεις.

Ἐπιδιώκει τήν εἰσοδοχή τῆς στήν Εὐρωπαϊκή Ἔνωση, ἄν καί δέν τήν εὐνοοῦν τὰ κριτήρια τῆς Κοπενχάγης ἐνῶ βαρύνεται καί μέ μιὰ ἄλλη κατηγορία γιά τήν παράνομη στρατιωτική παρουσία στήν Βόρειο Κύπρο. Βέβαια τό τελευταῖο ἄν καί δέν ἀνήκει ἐπίσημα στά κριτήρια τῆς Κοπενχάγης ἐν τούτοις βαρύνει σημαντικά στήν κρίση πολλῶν ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ε. Ε. γιά τήν ἱκανοποίηση τοῦ αἰτήματος τῆς εἰσοδοχῆς σέ αὐτήν. Βέβαια ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου ὁ Τοῦρκος πρωθυπουργός μίλησε γιά μιὰ μὴ τίμια ἀντιμετώπιση τοῦ πράγματος, προσθέτοντας ὅτι κανεῖς δέν ἔχει τό δικαίωμα νά θέτει στήν Τουρκία θέματα πού δέν ὑπάρχουν στά κριτήρια τῆς Κοπενχάγης. Στήν πραγματικότητα πρόκειται γιά μιὰ ἀμήχανη δήλωση, πού δέν ἀνοίγει καμμιά διέξοδο.

Γι' αὐτό καί ὅσα παρακολουθοῦμε στή συνέχεια μέ τίς παρατεινόμενες συνομιλίες γιά τήν ἐπίλυση τοῦ κυπριακοῦ ζητήματος, μέ τήν ἐπιμονή τοῦ Τουρκοκύπριου ἡγέτη Ρ. Ντενκτάς γιά τήν διατήρηση τῶν παρανόμων κεκτημένων του δέν μπορεῖ κανεῖς νά αισιοδοξεῖ, ὅπως πολλοί πίστεψαν ἐξ ἀρχῆς γιά τήν ἐπιτυχή ἐκβαση τῶν προσφάτων συνομιλιῶν. Οἱ Τοῦρκοι ἐλπίζοντας στήν ὑποστήριξη ἐκ μέρους ὀρισμένων ἰσχυρῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν στό θέμα τῆς ἐντάξεως τῆς χώρας τῶν στήν Ε. Ε. συνεχίζουν τήν ἀδιαλαξία τῶν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ. Ὁ χρόνος καί οἱ ἐξελίξεις πού θά σημειωθοῦν, θά δείξουν ποιά θά εἶναι ἡ κατάληξη. Πρὸς τό παρὸν ἡ ἐκκρεμότητα ἰσχύει καί τό μέλλον εἶναι ἄδηλον.

ΒΑΣΙΛ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

Πρός: Τὸν κ. Βαλερὺ Ζισκάρ Ντ' Ἐστέν, Πρόεδρον τῆς Συντακτικῆς
Συνελεύσεως γιὰ τὴν ἐκπόνηση τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Συντάγματος.

Ἀξιότιμε κ. Πρόεδρε,

Διαβάζοντας τὸ σχέδιο Συνθήκης γιὰ τὴ θέσπιση Συντάγματος τῆς Εὐρώπης, ποὺ συνέταξε ἡ Εὐρωπαϊκὴ Συνέλευση, ἔχουμε νὰ παρατηρήσουμε, ὅτι πρόκειται γιὰ ἕνα ἄριστο νομικὸ κείμενο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ὅμως ἀπουσιάζει ὁποιαδήποτε ἀναφορά σὲ μιὰ «καίρια» θεμελιώδη ἀξία, ποὺ λέγεται «Χριστιανισμός».

Στὸ προοίμιό τοῦ κειμένου αὐτοῦ ἀναφέρεται ὅτι, τὰ μέλη τῆς Συνελεύσεως προέβησαν στὴν ἐκπόνηση τοῦ Σχεδίου Συντάγματος «ἐμπνεόμενα ἀπὸ τὴν πολιτιστικὴ, τὴ θρησκευτικὴ καὶ τὴν ἀνθρωπιστικὴ κληρονομιά τῆς Εὐρώπης, οἱ ἀξίες τῆς ὁποίας ἀποτελοῦν ζωντανὴ πραγματικότητα, ποὺ ἔχουν θεμελιώσει στὴ ζωὴ τῆς κοινωνίας τὴν ἀντίληψή της γιὰ τὸν κεντρικὸ ρόλο τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ἀπαράβατων ἀναφαίρετων δικαιωμάτων του, καθὼς καὶ τὸ σεβασμὸ τοῦ δικαίου».

Οἱ συντάκτες τοῦ Προοιμίου, ἀσφαλῶς, γνωρίζουν -διότι θὰ ἦταν τραγικὸ ἐὰν δὲν τὸ ἐγνώριζαν- ὅτι «τὴ θρησκευτικὴ συνείδηση τῆς Εὐρώπης» ἀποτελεῖ ὁ Χριστιανισμός, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον ἔχει, κυριολεκτικὰ, ζυμωθεῖ μὲ τὴν Ἱστορία καὶ τὸν Πολιτισμὸ της, ἀλλὰ ἀποτελεῖ καὶ σήμερα μιὰ ζωντανὴ πραγματικότητα στὴν Εὐρώπη

καί, παρὰ ταῦτα, σκοπίμως ἀποσιωποῦν τὸ γεγονός αὐτό, χρησιμοποιῶντας, στὸ κείμενο, τὴν ἀόριστη διατύπωση γιὰ τὴ «θρησκευτικὴ» κληρονομιά τῆς Εὐρώπης.

Πρόκειται γιὰ μιὰ παράλειψη ἀντίθετη πρὸς τὴν ἀλήθεια καὶ θὰ ἦταν ἔντιμο νὰ ἀποκατασταθεῖ.

Ἡ ἀλήθεια θὰ πρέπει νὰ εἶναι βασικὸ στοιχεῖο τοῦ πρώτου Συντάγματος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως, ποὺ θὰ διέπει ἐφ' ἑξῆς τὴ ζωὴ καὶ τὴν πολιτεία ὄλων, σχεδόν, τῶν Λαῶν τῆς Εὐρώπης.

Θεωροῦμε τὴν παράλειψη αὐτὴ ἄ π α ρ ἄ δ ε κ τ η καί, διαμαρτυρόμενοι ἔντονα, **παρακαλοῦμε** νὰ πράξετε πᾶν ὅ,τι εἶναι δυνατὸν μέχρι τὴν ψήφιση τοῦ Συντάγματος, γιὰ τὴν ἐπανόρθωσή της, ἀντικαθιστῶντας τὴ λέξη «θρησκευτικὴ» μὲ τὴ λέξη «χριστιανικὴ» κληρονομιά τῆς Εὐρώπης καὶ προσθέτοντας, τὴ λέξη «χριστιανικές» πρὶν ἀπὸ τὴ λέξη «ἀξίες», στὸ Προοίμιό τοῦ σχεδίου Συντάγματος.

Διατελοῦμε μὲ ἐξαιρετικὴ τιμὴ

Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ
ΟΔΟΣ ΚΑΡΥΤΣΗ 14 - ΑΘΗΝΑ 10561

«ΕΙΣ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΑΙΩΝΙΟΝ»

ΕΑΝΘΗ ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

Η ΚΥΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΗΓΟΡΙΑΣ

«Ὁ πιστευῶν εἰς ἐμὲ
κἂν ἀποθάνῃ ζήσεται»

(Ἰωάν. ια', 26)

Χαριόσυνη, Χριστουγεννιάτικη μέρα, διάλεξε ὁ Πανάγαθος Θεὸς νὰ καλέσει κοντὰ Του τὴν ἐκλεκτὴ δούλη Του, Ξανθὴ Χατζηπαναγιώτου, δικηγόρο.

Συνεργάτης τοῦ Χριστιανικοῦ Ἔργου ἔδωσε μιὰ ζωντανὴ ἀθόρυβη παρουσία ἀπὸ τὰ νεανικά της χρόνια, στὴ Χριστιανικὴ Φοιτητικὴ Ἐνωσι, πού λόγω εἰδικότητος -φοιτήτρια Νομικῆς-, τὴν παρέδωσε στὸ Νομικὸ Τμῆμα τῆς Πρόνοιας τῶν Συνεργαζομένων Χριστιανικῶν Σωματείων ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Ἐκεῖ πρόσφερε κυριολεκτικὰ ὀλόκληρη τὴν νεανικὴ της ψυχὴ στὴν φροντίδα γιὰ τὶς συντάξεις τῶν θυμάτων πολέμου. Οἱ χῆρες καὶ τὰ ὄρφανὰ ἦταν ἡ καθημερινὴ ἐπιμελημένη φροντίδα της.

Ἀγωνιζόταν νὰ τοὺς ἐξασφαλίσει τὶς πενιχρὲς τοὺς συντάξεις, γιὰ νὰ καλύψουν τὶς στοιχειώδεις ἀνάγκες τῆς ζωῆς.

Γιὰ κάθε περίπτωση πού τελείωνε, ἔχαιρε χαρὰ μεγάλη, καὶ ἔκανε κοινωνοὺς καὶ τοὺς ἄλλους συνεργάτες, ὥστε νὰ δοξολογήσουν ὅλοι μαζί τὸν Κύριο.

Χωρὶς καθυστέρηση ἔλαβε τὸ πτυχίον τῆς Νομικῆς καὶ στὴν συνέχεια τὴν ἄδεια τῆς Δικηγορίας.

Γρήγορα ἄρχισε νὰ ὑπηρετεῖ μὲ εὐσυνειδησία τὴν ἐπιστήμη, νὰ ἀναλαμβάνει ὑποθέσεις καὶ νὰ προσφέρει νομικὲς συμβουλὲς σὲ φίλους καὶ γνωστοὺς καὶ ὄχι μόνον.

Τὸ Γραφεῖο της εἶχε μετατραπῆ κάθε βράδυ, σὲ ἓνα μικρὸ πνευματικὸ κέντρο - καὶ δεχόταν ὅλον τὸν κόσμον, ἔκανε διευκο-

λύσεις, εὑρίσκει λύσεις, καὶ πολλὲς φορὲς ἀνελάμβανε πρωῒνὰ δρομολόγια, μέσα στὸ κρύο καὶ τὴ βροχὴ, γιὰ νὰ ἐξυπηρετηθεῖ μιὰ φίλη ἢ κάποιον ἀνήμερο, στὸ Ταμεῖο Συντάξεων, στὴν Ἐφορεία, στὸ Δῆμο ἢ στὸ Πρωτοδικεῖο, κ.λ.π.

Διεκρίνετο γιὰ τὴν κοινωνικότητά της.

Εἶχε ἓναν ἰδιαιτέρου τρόπο νὰ ἐπικοινωνεῖ μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Τοὺς ἐνέπνεε ἀμέσως ἐμπιστοσύνη, τοὺς ἐνοιῶθε δικούς της, καὶ αἰσθανόταν τὴν ἀνάγκη ἀργὰ ἢ γρήγορα νὰ τοὺς περιποιηθῇ καὶ νὰ ἔχει μαζί τους μιὰ ὁμορφὴ ἀναστροφή.

Ἀρχόντισσα ἀπὸ καταγωγῆς -ἀνώτερος δικαστικὸς ὁ πατέρας της, εἶχε πάντα, ἀρχοντικὴ συμπεριφορὰ. Παρ' ὅλο πού νωρὶς στερήθηκε τὴν μητέρα της, γιὰ τὴν ἔφυγε γιὰ τὸν Οὐρανὸ, μαζί μὲ τὴν ἀδελφὴ της στάθηκε κοντὰ στὸν πατέρα της, πού στήριξε τὰ δύο του κορίτσια καὶ τὸν στήριξαν στὰ γηρατεῖά του.

Ἐκεῖ ὅμως, ὅπου ἄθλησε κυριολεκτικὰ εἶναι ἡ «Ἐστία Κοριτσιοῦ Φιλοθέῃ ἢ Ἀθηναία».

Ὅχι μόνον ὑπῆρξε ἰδρυτικὸ μέλος αὐτῆς, ἀλλὰ ἀνέλαβε τελείως ἀφιλοκερδῶς καὶ μὲ δικῆς της δαπάνες τὴν σύσταση τοῦ Σωματείου στὸ Πρωτοδικεῖο. Ὑπῆρξε μέλος τοῦ πρώτου Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ νομικὸς σύμβουλος αὐτοῦ γιὰ πολλὰ χρόνια. Τότε τὸ Σωματεῖο δὲν εἶχε χρήματα. Ἀντιμετώπιζε τὰ στοιχειώδη μὲ δωρεές. Ὅλα τὰ ἔξοδα τὰ δικαστικὰ ἦταν δικῆς της δαπάνης καὶ δικῆ της προσφορά, γιὰ τὰ

παιδιά που δὲν εἶχαμε γνωρίσει ἀκόμη και πού θ' ἀποτελοῦσαν τὰ πρῶτα πληγωμένα πουλιά, τῆς ζεστῆς φωλιάς, πού ἐτοιμαζότανε.

Χαρακτηριστικό τοῦ δυναμικοῦ της χαρακτηρῶς, και τὸ περιστατικό με τὴ μαούνα, πού ἀποδεικνύει τὴν ἰσχυρὴ της θέληση, τὴν ἀφοσίωση στὸ καθήκον, και τὴν ἀποφασιστικότητά της σὲ ὄρες προβληματισμοῦ.

Κατ' ἐντολήν τοῦ Χριστιανικοῦ Ἔργου εἶχε ἀναλάβει Κύκλο Μελέτης Ἀγίας Γραφῆς στὴν Αἴγινα.

Πρόθυμα με τὸ πλοῖο τῆς γραμμῆς, κάθε ἐβδομάδα προχωροῦσε στὸν προορισμό της.

Κάποτε ὅμως, ὅταν ἐφθασε στὸν Πειραιᾶ, τὸ πλοῖο εἶχε ἀναχωρήσει.

Στεναχώρια ναί, ἀπογοήτευση, ὅμως, ὄχι.

Ἀμέσως ναυλώνει μαούνα, μόνη της και ξεκινάει με τοὺς ναῦτες γιὰ τὸ ταξίδι της. Ἀναστάτωση και στὴν Αἴγινα και στὴν Ἀθήνα ἀφοῦ δὲν ἐφθασε με τὸ πλοῖο τῆς γραμμῆς.

Τὸ ταξίδι δύσκολο. Ἡ μόνη γυναίκα στὴ μαούνα και μάλιστα τόσο νέα.

Μοιράζεται με τοὺς ναῦτες ψωμί κι ἐλιές πού τῆς προσφέρουν (δὲν εἶχε προλάβει νὰ φάει), και με σοβαρότητα τοὺς παρακάλεσε ν' ἀφήσουν τ' ἀστεία:

«Μάγγες σταματήστε» ἦταν ἡ προτροπή της, σὰς παρακαλῶ νὰ φτάσουμε γρήγορα στὸ νησί.

Ὁ Θεὸς ἔβαλε τὸ χέρι Του και δὲν συνέβησαν δυσάρεστα.

Ἀργὰ πρὸς τὸ βράδυ ἐφθασε στὴν Αἴγινα καταταλαιπωρημένη και ἐπειδὴ τὰ μέλη τοῦ Κύκλου εἶχαν φύγει πιά γιὰ τὸ σπίτι τους δέχτηκε τὴν φιλοξενία τῶν ἀνθρώπων ἐκεῖ, και τὴν ἄλλη μέρα οἱ κυρίες καταχαρούμενες συγκεντρώθηκαν και ἔγινε ὁ Κύκλος.

Ἦταν ἀπόλαυση νὰ τὴν ἀκούει κανεὶς νὰ διηγεῖται τὸ περιστατικό κατόπιν, στὸ Φροντιστήριο Κυκλαρχῶν, στὴν Ἀθήνα.

Τὸ σπίτι της πάντα ἀνοικτό. Καλοδεχόταν ὅλον τὸν κόσμο και χαιρόταν νὰ συγκεντρῶνει ἐκεῖ τὶς φίλες της, γιὰ ἀπλές, ἀλλὰ πολὺ ζεστὲς συναναστροφές.

Στὴν Χριστιανικὴ Ἐνωση Ἐπιστημόνων προχώρησε ἀθόρυβα, ἀλλὰ συστηματικά.

Ἔδωσε μιὰ ζωντανὴ παρουσία μέσα και ἔξω ἀπὸ τὸ Χριστιανικὸ Ἔργο με παρηγορία και ἀξιοπρέπεια.

Χρόνια μέλος τοῦ Κύκλου Μελέτης Ἀγίας Γραφῆς Ἐπιστημόνων και θερμὴ συνεργάτης τοῦ τομέως «Φίλες τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Χωριοῦ». Οἱ ἄψυχοι τοῖχοι τοῦ Γραφείου τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων θὰ ἔχουν πολλὰ νὰ διηγηθοῦν τελευταῖα, γιὰ τὸ μόχθο της νὰ προετοιμασθῆ ἓνα δέμα και νὰ σταλῆ στὰ ἀπομακρυσμένα χωριά τῆς Πατρίδας μας.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Χριστιανικὸ Ἔργο ἐργάσθηκε και στὴν Ἐταιρεία Προστασίας Γήρατος, στὴν ἀρχὴ ὡς Νομικὸς Σύμβουλος και κατόπιν ὡς Πρόεδρος αὐτῆς.

Ἡ Ξανθὴ Χατζηπαναγιώτου εἶχε πολλὰ χαρίσματα και ἀρετές, πού καλλιέργησε με ἐπιμέλεια.

Εἶχε τὸ χάρισμα τῆς ἐλεημοσύνης, τῆς ἐξυπηρετήσεως, τῆς πλατειᾶς ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης, τῆς προσφορᾶς, τῆς ἰκανότητος νὰ γίνεται χρήσιμη στοὺς ἄλλους, τῆς ἀπλότητος. Ἡ ἀγαθὴ της καρδιὰ πρόσφερε ἐλεύθερα σὲ ὅλους, χωρὶς νὰ σκέπτεται τὸν ἑαυτὸν της. Διέθετε πλοῦτο ἀγαθῆς διαθέσεως και με τὴν μεγαλοψυχία της, ἤξερε νὰ νικᾷ ὅλες τὶς δυσκολίες.

Θεμέλιο και ρίζα τῆς χριστιανικῆς της ζωῆς ἡ Πίστη.

Ἐπλεόναζε σὲ Πίστη γι' αὐτὸ κι ἐπλεόναζε σὲ Χριστιανικὴ Ἀγάπη.

Ἡ παρουσία της ἐτίμησεν τὸ γυναικεῖο κόσμο και τὸ πέρασμα της ἀπὸ τὴν ζωὴ ὑπῆρξε μιὰ φωτεινὴ ἀκτίνα προσφορᾶς και ἀγάπης.

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Μέσα στην προεκλογική περίοδο που πέρασε, ήλθαν πάλι στο προσκήνιο και τα θέματα της Παιδείας. Ένα από τα θέματα αυτά ήταν και ο τρόπος εισαγωγής στα Πανεπιστήμια της χώρας μας των αποφοίτων των Λυκείων. Είναι ένα θέμα πολύ καυτό για την ελληνική κοινωνία, ένα θέμα που ποτέ δεν αντιμετώπισθηκε ορθολογικά και σφαιρικά από τους εκάστοτε πολιτικούς φορείς, ένα θέμα που δεν μελετήθηκε από ειδικούς με γνώσεις σε τέτοια θέματα (εκπαιδευτικούς, οικονομολόγους, κοινωνιολόγους και τεχνικούς διαφόρων κλάδων). Κατά καιρούς έγιναν αλλαγές και μεταρρυθμίσεις, ή εφαρμογή των οποίων στην πράξη έδειξε ότι δεν είχαν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Όπως έχει τονισθεί και άλλες φορές στα σημειώματά μας αυτά, για την Ανώτατη Εκπαίδευση, αγνοείται κάθε φορά από τους Κρατικούς Φορείς, ή Πανεπιστημιακή Κοινότητα. Πολλές αποφάσεις της Πολιτείας, λαμβάνονται μόνο με πολιτικά κριτήρια. Ως παράδειγμα, μπορούμε να αναφέρουμε την συνεχή αύξηση του αριθμού των Πανεπιστημίων, σήμερα έχουμε 21, με επακόλουθο την αύξηση των Τμημάτων (244) και τον διασκορπισμό τους σε όλες τις επαρχιακές πόλεις, χωρίς προηγούμενη μελέτη για την βασική υποδομή και την απαραίτητη στελέχωση με ικανό και αξιόλογο διδακτικό προσωπικό. Ένα άλλο κτυπητό παράδειγμα, είναι η αύξηση του αριθμού των εισακτέων στα ΑΕΙ της χώρας μας. Χωρίς τη σύμφωνο γνώμη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας, γίνεται αύξηση του αριθμού των εισακτέων για φέτος, (π.χ. στο Ε. Μ. Π. περίπου 600 επί πλέον, όπως και στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, στο Πάντειο πολύ μεγαλύτερος αριθμός κ.λ.π.) με σίγουρη επίπτωση στην ποιότητα των παρεχομένων σπουδών, σήμερα, που τόσοσ λόγος γίνεται για την αναβάθμισή των και την οργάνωσή των στα επίπεδα των αντίστοιχων ευρωπαϊκών πανεπιστη-

μίων της Δ. Ευρώπης.

Ως προς το θέμα της αλλαγής του συστήματος των εισαγωγικών εξετάσεων στα ΑΕΙ, οι προτεινόμενες προεκλογικά λύσεις, είχαν ως βάση, την απρόσκοπτη εισαγωγή όλων των υποψηφίων στα Πανεπιστήμια της χώρας μας. Ξεκινώντας από τον συλλογισμό ότι η παρεχόμενη γνώση στα Πανεπιστήμια μας είναι ένα αγαθό της Πολιτείας που προσφέρεται δωρεάν σε όλους διατυπώνεται η άποψη ότι θα έπρεπε η παροχή της γνώσης αυτής να είναι προσιτή και ανοικτή σε όλους. Βέβαια, η άποψη αυτή είναι πολύ σωστή, όμως, οι δυνατότητες των ΑΕΙ της χώρας μας, είναι περιορισμένες προς το παρόν. Έτσι λοιπόν, αναγκαστικά καταφεύγουμε στη διαδικασία επιλογής των υποψηφίων σπουδαστών με κάποιο σύστημα εξετάσεων. Έδω, βρίσκεται το κλειδί του όλου προβλήματος. Να διαμορφωθεί ένα τέτοιο σύστημα που, αφ' ενός να είναι εφικτό και δίκαιο, μέσα πάντα στα ελληνικά πλαίσια, αφ' ετέρου όμως να έχει ανταπόκριση, όχι στις όποιες τυχαίες επιθυμίες επιλογής γνωστικών αντικειμένων από τους υποψηφίους, αλλά σε επιλογή συνειδητή, μετά από ειδική ενημέρωση για το γνωστικό αντικείμενο που κάθε υποψήφιος τελικά θα αποφοιτήσει να σπουδάσει. Όμως, αυτό προϋποθέτει ειδική προετοιμασία από την περίοδο του Λυκείου, για την οποία κανείς αρμόδιος μέχρι σήμερα δεν έχει δώσει την πρέπουσα σημασία. Έδω, στο σημείο αυτό, θα πρέπει να επιδιωχθεί με ορισμένους μηχανισμούς, ή ενημέρωση των μαθητών του Λυκείου από τα Πανεπιστήμια μας. Η συστηματική ενημέρωση των μαθητών του Λυκείου από τα ΑΕΙ της χώρας μας, θα μπορούσε να δώσει συγκεκριμένο περιεχόμενο στις εφέσεις και επιδιώξεις για ανώτατες σπουδές, στους μαθητές του Λυκείου. Με τις προϋποθέσεις αυτές, θα προετοιμάζεται ο υποψήφιος για τις εξετάσεις, οι οποίες θα πρέπει να περι-

λαμβάνουν μικρό αριθμό μαθημάτων, ανάλογα με τὸ γνωστικὸ ἀντικείμενο ποὺ ἐπέλεξε νὰ σπουδάσει. Τὰ μαθήματα αὐτὰ θὰ περιέχονται στὸ πρόγραμμα διδασκαλίας τοῦ Λυκείου καὶ ἴσως νὰ χρειασθεῖ νὰ παρέχεται ἐνισχυτικὴ διδασκαλία τῶν μαθημάτων αὐτῶν, σὲ ἐπὶ πλέον ὥρες μέσα στους χώρους διδασκαλίας τοῦ Λυκείου, ὥστε μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν νὰ ἀποφεύγεται ἡ προσφυγὴ στὰ φροντιστήρια. Μιὰ ἄλλη ἀποψη, ὡς πρὸς τὸν τρόπο εἰσαγωγῆς στὰ Πανεπιστήμια, εἶναι καὶ αὐτὴ τῆς ἰδρύσεως Ἰδρυμάτων μεταλυκειακῶν σπουδῶν (κολλεγίων) στὰ ὁποῖα θὰ διδάσκονται, προκαταρκτικά, εἰδικοῦ περιεχομένου μαθήματα καὶ τὰ

ὁποῖα θὰ προετοιμάζουν τοὺς σπουδαστὲς γιὰ τὴν εἰσαγωγὴ των στὰ Πανεπιστημιακὰ Τμήματα ποὺ ἔχουν ἐπιλέξει, ἐφ' ὅσον ἡ ἐπίδοση στὰ σχετικὰ μαθήματα εἶναι ὑψηλοῦ βαθμοῦ. Γιὰ νὰ ἐφαρμοστεῖ ἡ πρόταση αὐτή, ἀπαιτεῖται, ἀφ' ἑνὸς μεγάλη δαπάνη, καὶ ἀφ' ἑτέρου χρόνος πολὺς ὥστε νὰ ἀρχίσει ἡ ὑλοποίηση ἐνὸς νέου συστήματος, ὅπως αὐτό. Πάντως κάθε πρόταση, γιὰ νὰ ἔχει σωστὸ ἀποτέλεσμα θὰ πρέπει νὰ μελετᾶται ἀπὸ ἐπιτροπὴ εἰδικῶν, μὲ ὑπεύθυνη γνώμη σὲ τέτοια θέματα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΙΑΜΒΡΙΑΣ
Ὁμότιμος Καθηγητῆς
Γεωπονικοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΠΕΝΤΕ ΣΠΑΡΑΓΜΑΤΑ

*Ὡ τῆς Ἰούδα ἀθλιότητος!
Πυρωτικὴ φιλαργυρία
φούντωσες μέσα μας.
Τὸ μύρο τῆς πόρνῆς μᾶς ἐξερέθισε.*

*Ἐραστής τῶν χρημάτων παράφορος
τὸ μύρο ἀφαιρεῖ τὸ πολύτιμο.
«Ἐξ ἰδίων», κραυγάζει, ἀγόρασε.
«Ἐξ ἰδίων» τὸν φθόνο προσφέρει...*

*Αἰχμηρὰ βέλη, αἰχμηρὰ λόγια...
Ὅλα νὰ τρυποῦν τὴν ἅγια πλευρὰ Σου.
Ὅχι μὲ τοῦ στρατιώτη τὴ λόγχη
ἀλλὰ μὲ τὸ νυστέρι τῶν λόγων μας.*

*Νυμφίε Χριστέ,
τὴν καιομένην λαμπάδα τῶν ἀρετῶν
ἀστόχαστα σβήσαμε.
Δίστομον μάχαιρα τὸν κάλαμον λάβαμε.
Καὶ μείναμε ἔξω τοῦ νυμφῶνος Σου.*

*Σπουδαῖοι ποιητὲς ἐμεῖς!
Ὡς... ἄτυφοι καὶ ἐλάχιστοι ὑπογράφουμε.
Νὰ κρύβουμε τὸ ἐντὸς μας ἔρεβος.*

ΝΙΚΟΣ Θ. ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ
(Ἀπὸ τὴν ἀνέκδοτη συλλογὴ *Fragmenta*)

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΧΕΙΡΟΤΕΡΑ;

“Όσο κατεβαίνει κανείς στα βάθη των άκων, τόσο πιο αποκρουστικά στην όψη ψάρια συναντά. Περιέργως, το ίδιο συμβαίνει με την σύγχρονη τηλεόραση: “Όσο περνούν τα χρόνια, τόσο πιο αποκρουστικές έκπομπές αντικρίζει κανείς!

Το φαινόμενο είναι παγκόσμιο και άφορᾶ τὰ τηλε-σπουλίδια τῶν ρεαλιστικῶν τηλεπαιχνιδιῶν. Στὴ χώρα μας, ἀμέσως μετὰ ἀπὸ τὸ τέλος τῆς ἐκλογικῆς παρενθέσεως, ἐπέστρεψαν μὲ δραμύτητα καὶ σὲ δευτέρη ἐκδοσὴ τὰ ἀνούσια, ὅσο καὶ προκλητικά, Fame Story καὶ Φάρμα. Τὸ χρηματικὸ ἔπαθλο εἶναι ἴδιο καὶ στὰ δύο: 200.000 εὐρῶ γιὰ ὅποιον ξεφτιλιστεῖ περισσότερο καὶ δημόσια.

Ὁ ἀνταγωνισμὸς γιὰ τὴν ἐπικράτηση τοῦ ἰσχυρότερου στὸ ἀγώνισμα τοῦ ἀπόλυτου τίποτα θὰ κρατήσει συντροφιά στους τηλεθεατῆς - σκουπιδοφάγους τῆς ζώνης ὑψηλῆς τηλεθέασης μέχρι τὶς ἀρχὲς τοῦ καλοκαιριοῦ. Οἱ νοήμονες τηλεθεατῆς ποὺ σέβονται τὸν ἑαυτὸ τους θὰ πρέπει νὰ ἀναζητήσουν ἄλλες διεξόδους ψυχαγωγίας.

Ἐνα τρίτο νέο ρεαλιστικὸ τηλεπαιχνίδι ἀγγλικῆς προελεύσεως ἀφορᾶ γυναῖκες ποὺ θέλουν νὰ ἀλλάξουν... οἰκογένεια, ἀκριδῶς ὅπως ἓνα ρούχο! «Γυναῖκες ἐν δράσει» βαπτίσθηκε στὰ ἑλληνικὰ τὸ ἀγγλικὸ Wife swar τοῦ βρετανικοῦ καναλιοῦ Channel 4: Δύο οἰκογένειες, ἄγνωστες μεταξύ τους, ἀνταλλάσσουν... τὶς κυρίες τους καὶ ἡ κάμερα καταγράφει τὶς ἀντιδράσεις τους, τὶς προστριβές τους καὶ τὶς προσωπικὲς στιγμὲς τους.

Οἱ δανεικὲς... σύζυγοι θεωρήθηκε ὅτι εἶναι μιὰ καλὴ μεταδατικὴ λύση, ὥστε τὸ

ἑλληνικὸ τηλεοπτικὸ κοινὸ νὰ ἀποδεχθεῖ πιὸ ἀνώδυνα τὰ ἐρωτικὰ ρεαλιστικὰ τηλεπαιχνίδια ποὺ θὰ ἀκολουθήσουν καὶ τὰ ὅποια ἤδη προβάλλονται σὲ ΗΠΑ καὶ Εὐρώπη, ἐλεύθερα καὶ στὶς ὥρες τῆς ὑψηλῆς οἰκογενειακῆς τηλεθέασης.

Οἱ ὑπόλοιπες ἐκδοχὲς τῶν φετινῶν ρεαλιστικῶν τηλεπαιχνιδιῶν μνησκάζουν τὶς ἴδιες ἀσυναρτησίες. Τὸ Channel 4, μεθυσμένο ἀπὸ τὴν ἐπιτυχία του «Ἀνταλλάξτε σύζυγο», προχώρησε στὸ νέο παιχνίδι μὲ τίτλο «Ἀνταλλάξτε ἀφεντικὸ»: Δύο εταίρειες ἀνταλλάσσουν τὰ ἀφεντικά τους, τὰ ὅποια μέσα στὴ σύντομη διάρκεια τῆς ἐκπομπῆς πρέπει νὰ βελτιώσουν τὴν πορεία τῆς νέας εταίρειάς τους μὲ πέντε κινήσεις, χωρὶς ὅμως νὰ ὑπολογίζουν στὴ στήριξη τοῦ καναλιοῦ σὲ πιθανὸ οἰκονομικὸ φιάσκο.

Στὸ ἴδιο μοτίβο «Ὁ μαθητευόμενος» τοῦ ἀμερικανικοῦ καναλιοῦ NBC ἀναθέτει τὶς πιὸ περιέργες ἐπιχειρηματικὲς ἀποστολὲς σὲ νέους managers: 100.000 δολλάρια ἀναμένουν ὅποιον ἐπιτύχει οἰκονομικά, στήνοντας ἓνα καρότσι μὲ χότ - ντόγκ σὲ ἓνα δρόμο τῆς Νέας Ὑόρκης, ἢ ἓνα φιλικατζίδικο στὴν πιὸ κακόφημη συνοικία τῆς.

Στὴ Γαλλία «Ὁ ἐργένης» ἀποτελεῖ μιὰ ἄλλη εὐρωπαϊκὴ διέξοδο σὲ ὅσους δὲν εἶναι θιασῶτες τῆς φυσιολογικῆς καὶ εὐλογημένης οἰκογενειακῆς ζωῆς: Ὁ ὑποψήφιος γαμπρὸς συγκατοικεῖ μὲ 20 ὑποψήφιες νύφες σὲ ἓνα κόσμο ἀπόλυτης χλιδῆς καὶ καλοπέρασης, προκειμένου νὰ διαλέξει ποιά γυναίκα θὰ παντρευτεῖ!

Τὰ ρεαλιστικὰ τηλεπαιχνίδια μὲ κέντρο τὴ γυναίκα ἀποκοτῶν μιὰ ἄλλη ἐκδοχὴ στὸ ἀμερικανικὸ κανάλι ABC. Στὸ «Ἀκραῖο Ρεκτιφιέ» γυναῖκες μὲ ἄσχημα πρόσωπα

ἀποδέχονται νὰ ὑποστοῦν πλαστικές χειρουργικές ἐπεμβάσεις πὸν μεταδίδονται ἀπευθείας. Ὅποιοδήποτε κι ἂν εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐπεμβάσεων, οἱ συμμετέχουσες ἐπιστρέφουν μετὰ τὴ λήξη τοῦ παιχιδιοῦ στὴν οἰκογένεια καὶ στὴν ἐργασία τους, προσπαθώντας νὰ γίνουν ἀποδέκτες μὲ τὴ νέα ἐμφάνισή τους!

Στὴν Ἰταλία, ὅπου οἱ αἰσθητικές ἐπεμβάσεις προσώπου εἶναι πολὺ συχνές, τὸ παιχνίδι «Κανείς δὲν εἶναι τέλειος» περιέχει ἀκόμη πιὸ ἐνοχλητικές χειρουργικές διαδικασίες, ἐπιβεβαιώνοντας τὴ ρῆση: «στὶς ἐκπομπές αὐτές τώρα βγάζουν τὰ ρούχα τους, αὔριο θὰ βγάλουν τὰ σωθικά τους...».

Μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν κατρακύλα τοῦ τηλεοπτικοῦ πολιτισμοῦ μας, δύσκολα βρίσκει κανεὶς πνευματικές προσωπικότητες πὸν μποροῦν νὰ πάρουν πάνω τους τὴν ἀντιστροφή τοῦ κλίματος καὶ νὰ ἐπιαναφέρουν τὰ αὐτονόητα στὴ ζωὴ μας. Ἀκόμη καὶ ὁ παγκοσμίως ἀναγνωρισμένος πρῶην πρόεδρος τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς Νέλσον Μαντέλα, ζήτησε νὰ συναντηθεῖ μὲ τὴ νικήτρια τοῦ ἀφρικανικοῦ Big Brother, τὴν Σεριζ Μακουμπάλε ἀπὸ τὴ Ζάμπια, γιὰ νὰ τὴ συγχαρεῖ καὶ νὰ τὴν ἀποκαλέσει «παράδειγμα γιὰ τὴν ἀφρικανικὴ νεολαία». Τὸ παιχνίδι αὐτὸ περιείχε τόσες ἀκραῖες πραγματικές σκηνές, ὥστε σὲ κάποια κράτη τῆς μαύρης ἡπείρου ἀπαγορεύθηκε ἡ μετάδοσή του ἀπὸ τίς τοπικές κυβερνήσεις γιὰ ἠθικοὺς λόγους!

Αὐτοὶ πὸν ἐπενδύουν σὲ ἓνα παγκοσμιοποιημένο ἀσπόνδυλο πολιτισμὸ γνωρίζουν καλὰ ὅτι ἡ ἀποδόμηση τῆς κοινωνίας μας εἶναι ἀπαραίτητη, ὥστε οἱ λαοὶ νὰ «καταναλώνουν» ἴδια πολιτιστικά προϊόντα σὲ ὅλο τὸν κόσμο. Μιὰ τέτοια ἐξέλιξη αὐξάνει τὰ ἔσοδα καὶ μειώνει τὸ κόστος τῶν καναλιῶν, ἄρα μεγιστοποιεῖ τὰ κέρδη τῶν τηλεοπτικῶν ἐπιχειρήσεων, σὲ βάρος τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ μας, πὸν συρρικνώνεται μὲ ὀλοένα μικρότερες πνευματικές ἀντιστάσεις;

ΜΑΚΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΤΕΧΝΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΗ Ἡ ΑΝΑΓΩΓΙΚΗ;

Μιὰ ταινία μὲ θρησκευτικὸ θέμα («Τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ», τοῦ Μέλ Γκίμπσον) γίνεται ἀφορμὴ γιὰ προβληματισμό. Οἱ κριτικές καὶ τὰ σχόλια στὶς ἐφημερίδες, στὸ ἐξωτερικὸ καὶ στὴν χώρα μας, ἐπισημαίνουν τὴν μεγάλη καὶ ἄχρηστη βία, ἡ ὁποία διαποτιρίζει ὀλόκληρο τὴν ταινία. Ἀναδημοσιεύουμε δύο ἐπικριτικές ἐπισημάνσεις: «Σπαρακτικὰ βίαιο. Ὁ Μέλ Γκίμπσον ἐκμεταλλεύτηκε τὸ γεγονός ὅτι τὸ κοινὸ ὀρέγεται τὸν τρόμο». «Στὸ τέλος τῆς ταινίας, ἐνωθα καὶ ἐγὼ τόσο ξυλοκοπημένος πὸν ἤθελα νὰ φωνάξω: «Ἐντάξει, Μέλ, καταλάβαμε αὐτὸ πὸν ἤθελες νὰ μᾶς πεῖς, ὅτι ὁ Χριστὸς βασανίστηκε». Γιὰ ἐπρεπε νὰ μᾶς τὸ φωνάζεις μέσα στὰ ἀφτιά μας συνεχῶς;» (*Καθημερινή* 2.3.2004). Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ ἡ προσπάθεια τοῦ σκηνοθέτου γιὰ πιστὴ ἀναπαράστασι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰησοῦ (οἱ ἠθοποιοὶ ἐπὶ παραδείγματι ὀμιλοῦν ἀραμαϊκὰ καὶ λατινικὰ) κρίνεται σὲ κάποια σημεῖα τῆς μὴ ἐπιτυχῆς, ὅπως ἐπισημαίνει ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Γεώργιος Λάβδας: «Ὁ Ἰησοῦς συνελήφθη στὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν, τὸν ἀγαπημένο χώρο, ὅπου κατέφευγε γιὰ νὰ προσευχηθεῖ, τὸ ὁποῖο βρίσκεται ἀνατολικά καὶ κοντὰ στὴν πόλη τῆς Ἱερουσαλήμ. Τοπιὸ ξηρὸ καὶ μ' ἐλάχιστη βλάστηση, ἐλάχιστα ἔχει νὰ κάνει μ' ἐκεῖνο τῆς ταινίας, ὅπου ἡ πλούσια βλάστηση δέντρων παραπέμπει σὲ τροπικὸ σχεδὸν τόπο... Ὁ Γολγοθᾶς παρουσιάζεται ὡς λόφος δίπλα στὰ τεῖχη τῆς Ἱερουσαλήμ (ὑπάρχει λόφος δίπλα σὲ τεῖχος, ὥστε σὲ καιρὸ πολιορκίας νὰ διευκολύνει τοὺς πολιορκητές;) καὶ ἀπέναντι πανύψηλα βουνὰ μὲ χαράδρες καὶ οἰκισμούς, κάτι ἐντελῶς ξένο πρὸς τὸ πραγματικὸ τοπιὸ γύρω ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ τότε καὶ σήμερα» (*Ἀπογευματινὴ* 7.3.2004).

Τὰ μεγαλύτερα, ὅμως, προβλήματα στὴν ἀναπαράστασι τῆς ζωῆς καὶ τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου εἶναι θεολογικά. Ὁ σκηνοθέτης δηλώνει πιστὸς ρωμαιοκαθολικὸς καὶ φαί-

νεται έπηρεασμένος από την θεολογία της ρωμαιοκαθολικής χριστιανοσύνης. Ο τονισμός του σταυρικού πάθους του Χριστού, ή έμφασις στα βασανιστήρια, τα όποια ύπέστη είναι χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ρωμαιοκαθολικής χριστολογίας, έν αντίθεσει με την όρθόδοξο, ή όποια τονίζει περισσότερο την Άνάστασι του Κυρίου και την κατίσχυσί Του επί του θανάτου, της άμαρτίας και του διαβόλου. Η Σταύρωσις για τους όρθόδοξους χριστιανούς δέν άποτελεί τó τέρμα, αλλά ένα κáιριο σημείο του άπολυτρωτικού έργου του Σωτήρος Χριστού.

Η όρθόδοξος εικονογραφία, εκφράζουσα και έξεικονίζουσα την όρθόδοξο διδασκαλία, θεωρείται τέχνη άναγωγική και συμβολική και όχι άναπαραστατική και ρεαλιστική. Ένδιαφέρεται νά εκφράση τα δόγματα της Έκκλησίας και όχι τις καλλιτεχνικές δυνατότητες και άνησιχίες του ζωγράφου. Γι' αυτό και στην Σταύρωσι εικονίζει τόν Κύριο ως ύπνώπτοντα, για νά τονίση την κυριαρχία Του επί του θανάτου και τó έκούσιον του πάθους Του. Η όρθόδοξος εικών της Σταυρώσεως δέν μάς άπωθει ούτε μάς τρομάζει, όπως ή ταινία «Τά πάθη του Χριστού». Σκοπός της εικόνας είναι νά μάς μυήση στην όρθόδοξο προσέγγισι του πάθους του Κυρίου, νά μάς ώθήση στην προσκύνησι του σταυρωθέντος και άναστάντος Κυρίου και όχι νά μάς τρομοκρατήση ή νά μάς άπελπίση.

Ο Μέλ Γκίμπσον ένόμισε ότι με την πι-

στή άναπαράστασι των βασανιστηρίων, τα όποια ύπέστη ό Θεάνθρωπος, θα μάς έδινε μιάν ρεαλιστική εικόνα του Ίησου Χριστού. Του διέφυγε, όμως, ότι τα μαρτύρια του Κυρίου δέν ήταν μόνο σωματικά, αλλά ψυχικά, άφου ήταν «**ό αίρων την άμαρτίαν του κόσμου**» (Ίωάν. ι' 29). Και πώς μπορεί νά εκφρασθή - άναπαρασταθή ρεαλιστικώς ή άρσις της άμαρτίας του σύμπαντος κόσμου υπό του Χριστού; Πρό 100 έτών ένας σημαντικός διαμαρτυρόμενος θεολόγος, ό Albert Schweitzer, έγραφε για την προσπάθεια των πρό αυτόυ θεολόγων νά περιγράψουν τόν ιστορικό Ίησου: «Τό λάθος ήταν ότι πίστεψαν πως ό Ίησους θα μπορούσε νά γίνει κάτι περισσότερο για την έποχή μας, άν έμπαινε σ' αυτή ζωντανά, σαν ένας άνθρωπος όπως όλοι μας. Όμως αυτό δέν είναι δυνατό. Άπό τη μία γιατί ένας τέτοιος Ίησους δέν ύπήρξε ποτέ. Κι από την άλλη γιατί ή ιστορική γνώση μπορεί βέβαια νά έπιφέρει μιá κάθαρση σε μιá ήδη υπάρχουσα πνευματική ζωή, δέν μπορεί όμως ποτέ νά γεννήσει τη ζωή αυτή» (Ίστορία της έρευνας του βίου του Ίησου, Αθήνα: Άρτος Ζωής, 1982, σελ. 506). Η δίωσις των παθών του Κυρίου γίνεται από ένα έκαστο πιστό μόνον έν Χριστώ, δηλαδή με την μυστική έν Χριστώ ζωή, και είναι *άνάίμακτος*. Κάτι, τó όποιο εύρίσκεται στόν αντίποδα της συγκεκριμένης ταινιάς!

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΣΤΗΛΗ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

(Συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος)

Sir Eduard Elgar (1857 - 1934)

Ο Έλγκαρ συγκαταλέγεται ανάμεσα στους σημαντικότερους Άγγλους συνθέτες. Αυτόδιδακτος, μνήθηκε στη μουσική από τον πατέρα του, ο οποίος έκτός ενός καταστήματος μουσικών ειδών που διατηρούσε στο Ουόρτσεστερ, ήταν ο οργανίστας της εκκλησίας του Άγιου Γεωργίου στην ίδια περιοχή.

Τα έργα που τον έκαναν δημοφιλή σε όλο τον κόσμο είναι το όρατόριο «Το όνειρο του Γερόνδιου», τα όρχηστρικά «Παραλλαγές Αίνιγμα» και «Pomp and Circumstance Marches», καθώς επίσης και τα κοντσέρτα για βιολί και βιολοντσέλο.

Η σχέση του συνθέτη με την εκκλησία έχει τις ρίζες της στην παιδική του ηλικία: παιδί ακόμα ακολουθούσε τον πατέρα του στις Άκολουθίες, όπου αργότερα κι ο ίδιος συμμετείχε ενεργά από την ίδια θέση (δηλαδή του οργανίστα). Επίσης, μελετούσε τακτικά και έμπνεόταν από τα κείμενα της Καινής Διαθήκης από πολύ νωρίς (αναφέρεται η έπαφή του με τα ιερά αυτά κείμενα από την εποχή που πήγαινε σχολείο) Αποτέλεσμα όλης αυτής της σχέσης ήταν και η σύνθεση πολλών έργων καθαρά θρησκευτικού περιεχομένου, όπως όρατόρια, Ύμνοι, Ανθήμα, κ.λ.π.

Ένα από τα σημαντικότερα έργα του - «το άριστούργημα της τέχνης του» όπως αναφέρει ο μουσικολόγος και φίλος του Jaeger - είναι το όρατόριο «Οι Άποστολοι», το οποίο αναφέρεται στη ζωή των Άποστόλων κοντά στον Ίησού Χριστό. Είναι ένα έργο που δυστυχώς ελάχιστες φορές παρουσιάζεται σε συναυλίες - στην Ελλάδα δε είναι έντελώς άγνωστο, ακόμα και στους

μουσικούς! Σημειώνει λοιπόν ο ίδιος μετά την πρώτη παρουσίαση του έργου, το 1903: «Επεξεργαζόμουν την σύνθεση αυτού του έργου από τα παιδικά μου χρόνια, και μελετούσα συνέχεια τα κείμενα των Ευαγγελίων ψάχνοντας τα κατάλληλα κείμενα που θα συνοδεύσουν την μουσική αυτού του έργου, για πολλά χρόνια, μάλιστα πάρα πολλά χρόνια. Μ' ενδιέφερε να εστιάσω το έργο περισσότερο σ' αυτούς τους άπλους και φτωχούς ανθρώπους, τους ψαράδες». Ήταν τέτοια η υποδοχή του έργου αυτού από το κοινό την ημέρα της πρεμιέρας, που μόλις τελείωσε το έργο και για λίγες στιγμές πριν ξεσπάσουν σε ένθουσιώδη χειροκροτήματα, οι άκροατές είχαν μείνει βουβοί και έκστατικοί από την συγκινητική ατμόσφαιρα που ζούσαν. Αξίζει σ' αυτό το σημείο να σημειώσουμε ότι κατά τη διάρκεια της σύνθεσης των «Άποστόλων», ο Έλγκαρ είχε πάνω από το γραφείο του αναρτημένη την εικόνα «ο Χριστός στην έρημο» του Κραμσκόι (το αναφέρει κι ο μουσικολόγος Keith Elcomb).

(Συνεχίζεται)

ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

Μια σημαντική επιστημονική έρευνα που τα αποτελέσματά της ανακοίνωσαν πρόσφατα καναδοί επιστήμονες (Ιούλιος 2003), δείχνει ότι τα θρέφη μπορούν να διακρίνουν τη φωνή της μητέρας τους από άλλες πριν ακόμα γεννηθούν! Οι έρευνητές διαπίστωσαν ότι τα έμβρυα τις τελευταίες εβδομάδες της κύησης παρουσίαζαν αύξηση των καρδιακών παλμών όταν άκουγαν τη μητέρα τους να μιλά και μείωση όταν άκουγαν μια άγνωστη γυναίκα. Για τις ανάγκες του πειράματός τους, οι έρευνητές τοποθέτησαν σε 30 έμβρυα, ήχια σε από-

σταση δέκα εκατοστών από τις κοιλίες των έγκυων και αναπαρήγαγαν την ήχογραφημένη φωνή είτε της μητέρας είτε μίας άγνωστης γυναίκας οι οποίες άπάγγειλαν το ίδιο ποίημα. «Δέν είναι ή αύξηση των καρδιακών παλμών ή ίδια, αλλά οι διαφορετικοί τρόποι μέ τους όποιους τό έμβρυο άποκρίθηκε στις δυό φωνές. Αυτό μάς λέει ότι τό έμβρυο άναγνωρίζει τη φωνή της μητέρας του» δηλώνει ή Μπάριμπαρα Κιοιλέφσκι, έπικεφαλής της ομάδας του Queen University στον Καναδά πού πραγματοποίησε την έν λόγω έρευνα.

Σέ άλλη έρευνα πού πραγματοποίησαν βρετανοί έπιστήμονες άνακάλυψαν έκπληκτοι ότι τά μωρά μπορούν νά θυμούνται συγκεκριμένα μουσικά κομμάτια πού άκουσαν ένώ θρίσκονταν στην κοιλιά της μητέρας τους, ακόμα κι ένα χρόνο μετά τη γέννησή τους! Η Άλεξάνδρα Λαμόντ, έπικεφαλής της έρευνητικής ομάδας και λέκτορας Ψυχολογίας του Lester University, ζήτησε από 12 έγκυους στην άρχή του έβδόμου μήνα της κύησης νά παίξουν συχνά για τά άγέννητα μωρά τους ένα μουσικό κομμάτι της δικής τους προτίμησης. Στις έπιλογές τους περιλαμβάνονταν κυρίως μουσική των Βιβάλντι και Μότσαρτ. Ένα χρόνο μετά τη γέννησή τους, τά μωρά τοποθετήθηκαν διαδοχικά σέ ένα δωμάτιο μέ δύο ήχεϊα, πάνω στα όποια είχαν τοποθετηθεί πολύχρωμα φώτα. Ένα από τά ήχεϊα έπαιζε τη «μουσική της μητέρας», ένώ τό άλλο

κάποιο διαφορετικό κομμάτι. Όλα τά μωρά πού έξετάστηκαν έστίασαν τό δλέμμα τους για πολύ περισσότερο χρόνο στο ήχειο πού έπαιζε τό αγαπημένο κομμάτι της μαμής. Η παρατήρηση αυτή όδήγησε τους έρευνητές στο συμπέρασμα ότι τά βρέφη διατηρούσαν σαφή άνάμνηση της συγκεκριμένης μουσικής. Η συμπεριφορά των βρεφών ήταν ή ίδια ακόμα κι αν τό δεύτερο κομμάτι έμοιαζε μέ τό «άγαπημένο» τους στο ρυθμό, στην μελωδία και στην ένταση, είτε όχι. Άλλα μωρά πού δέν είχαν ύποβληθεί στις ίδιες συνθήκες κατά την κύηση δέν έδειξαν καμιά προτίμηση για ένα από τά δυό κομμάτια πού άκουγαν στο πείραμα. Η Λαμόντ και οι συνεργάτες της συνεχίζουν την έρευνα στα ίδια μωρά προκειμένου νά έξετάσουν αν οι μουσικές έπιλογές των μητέρων τους θα έπηρεάσουν μακροχρόνια τις μουσικές τους προτιμήσεις και ικανότητες, συμβάλλοντας έτσι στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους.

Τέλος, άξίζει νά σημειώσουμε την άποψη της Καθηγήτριας Νοητικής Ψυχολογίας του Berkeley University στην Καλιφόρνια, κυρίας Άλισον Γκόπνικ, πού ύποστηρίζει ότι από τά πρώτα κιόλας στάδια της ζωής τους, τά μωρά διαθέτουν έξαιρετικά μεγάλες και ποικίλες μαθησιακές ικανότητες!

(Οι παραπάνω πληροφορίες προέρχονται από τό ΒΗΜΑ /Science και τό περιοδικό NewScientist).

Α. Γ.

«ΑΚΤΙΝΕΣ». Μηνιαίον περιοδικόν. Κυκλοφορεί την 1ην έκαστου μηνός. Τδιοκτήτης: «Χριστιανική Ένωσις Ακτίνες», όδός Καρύτη 14, 105 61 Άθήναι, Τηλ. 3235-023. Έκδότης και Διευθυντής Συντάξεως: Γεώργιος Δ. Ιατρίδης, Παρθενώνος 26, 117 42 Άθήναι. Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Θεόδωρος Γ. Δούρος, Ίπποκράτους 189, 114 72 Άθήναι. Τιμή τεύχους € 0,90. Ετησία συνδρομή, έσωτερικού € 9, έξωτερικού 30 \$ U.S.A. Η διεύθυνσις επιφυλάσσει εις έαυτήν τό δικαίωμα νά μη δημοσιεύη ή νά συντέμνη κατά την κρίσιν της οίονδήποτε χειρόγραφον. Χειρόγραφα δημοσιεύομενα ή μη, δέν επιστρέφονται. Αναγγελία έντύπων έν γένει και διβλιοκρισίαι δέν δημοσιεύονται.

Τόπος έκδόσεως Άθήναι, Άπρίλιος 2004

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»

ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ
ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ «Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»

55
ΧΡΟΝΙΑ
ΣΤΟ ΚΕΛΛΙ ΤΗΣ
ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΗΣ

Έπιμέλεια: Άναστασίας Α. Παπακωνσταντίνου - Μαλάμη

Πρόλογος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»

Έκδόσεις «Η Δαμασκός»
Καρότυπη 14 - 105 61 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. 210 3221 283

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»

Άπο τις εκδόσεις «Η Δαμασκόσ»

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ:

π. ΗΛΙΑ ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΡΕΙΣ ΜΟΡΦΕΣ ΙΕΡΕΣ:

- **Η ΕΠΙΒΙΩΣΗ ΕΝΟΣ ΑΓΙΟΥ**
Νικόλαοσ Μύρων τήσ Λυκίασ
- **ΑΦΥΠΝΙΣΤΗΣ ΣΤΟΝ ΜΩΡΙΑ**
Ίγνάτιοσ Λαμπρόπουλοσ
- **Ο ΧΡΙΣΤΟΚΕΝΤΡΙΚΟσ ΠΟΙΗΤΗΣ**
Άλέξανδροσ Γκιάλασ (Γ. Βερίτησ)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΙΩ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΕΛΟΥ
Πρωτοπρεσβυτέρου
Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου
ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Θεολογία - Ίστορία - Παιδεία

*

**ΕΘΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ
ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ**

Έκδόσεις «Η Δαμασκόσ»
Καρύτση 14 - 105 61 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. 210 32 21 283